

POBLET

II època. núm 20, Juny 2010

GERMANDAT DEL MONESTIR CISTERCENC DE SANTA MARIA DE POBLET

P BLET

II època,

Any X, número 20,

Juny 2010

S u m a r i

EDITORIAL 1

EL PÒRTIC DE L'ABAT

VALORS O CRISI?
VALORES O CRISIS?
Josep Alegre, Abat 2

GERMANDAT

EL RECÉS D'ADVENT
Rafel Barruè 5

L'ÀNIMA DE POBLET

Antoni Garrell 7

HO DIUEN LES PEDRES

Joan Colom 10

ESCOLA DE PREGÀRIA

UNA CARTA D'IDENTITAT
Lluís Solà 12

DEL CLAUSTRE AL CARRER

ESTHER DE WAAL
Lluís Solà 22

RELIGIÓ I CIÈNCIES NATURALS

EVOLUCIÓ BIOLÒGICA: MARC GENERAL
Saverio Foresteiro 23

A FONTS

DECLARACIÓ DE LA CONGREGACIÓ CISTER-
CENCA DE LA CORONA D'ARAGÓ SOBRE
LA RELACIÓ DELS MONESTIRS AMB L'ENTORN
NATURAL. SIGNIFICAT I IMPLICACIONS
Josep Maria Mallarach 33

GABRIEL MARCEL O EL SOCRATISME CRISTIÀ

Salvador de Brocà 36

MÓN MONÀSTIC

EL CAPÍTOL DE LA CONGREGACIÓ
Francesc M. Tulla 40

L'ENTREVISTA

JOSÉ BONO MARTÍNEZ
Octavi Vilà 42

HO SABIEU?

ELS ABATS ENTERRATS A LA SALA
CAPITULAR DEL MONESTIR
Jesús M. Oliver 52

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De novembre de 2009 a maig de 2010
Xavier Guanter 56

LA RODA DELS DIES

- CONVENIS
- EL PARATGE D'INTERÈS NACIONAL DE POBLET
CELEBRA ELS 25 ANYS DE LA SEVA CREACIÓ
- TRASPÀS DE LA GERMANA
MARIA ASSUMPCIÓ DOMINGO
- AMBAIXADORS
- LA CREU DE LES JORNADES MUNDIALS
DE LA JOVENTUD
- DIÀLEG INTERRELIGIÓS
- LA NEVADA
Francesc M. Tulla 62-68
- JUBILACIÓ DE ILONA FRIJHOFF
Lluís Marcel i Aïda Espasa i Frijhoff 68
- PER SOMRIURE
Fer 70

INVITACIÓ A LA LECTURA

BREUS COMENTARIS D'ALGUNS LLIBRES
PER A CONVIDAR A LA LECTURA
Lina Zulueta i Cristòfol A. Trepal 71

RESSENYA

MARTÍ I, L'HUMÀ
Joan Bassegoda 74

DÉU A LA XARXA

RECOLLECTIO-HAUS
Xavier Alonso 75

INFORMACIÓ DEL MONESTIR DE POBLET

HORARI DE CULTES

FESTES DE PRECEPTE

5,15 h. MATINES
7,30 h. LAUDES
10 h. MISSA CONVENTUAL
13 h. MISSA PER AL POBLE
18 h. MISSA VESPERTINA
19 h. VESPRES I EXPOSICIÓ
21 h. COMPLETES I SALVE

DIES FEINERS

5,15 h. MATINES
7 h. LAUDES
8 h. MISSA CONVENTUAL
18,30 h. VESPRES (15/9 al 14/6)
19 h. VESPRES (15/6 al 14/9)
20,30 h. COMPLETES I SALVE (15/9 al 14/6)
21 h. COMPLETES I SALVE (15/6 al 14/9)

HORARIS DE VISITA AL MONESTIR (Les visites són sempre guiades)

- Hivern (del 13 d'octubre al 15 de març):
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 17:30
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- Primavera (del 16 de març al 14 de juny):
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- Estiu (del 15 de juny al 14 de setembre):
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 18:00
- Tardor (del 15 de setembre al 12 d'octubre):
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30

EL MONESTIR NO ES VISITA ELS DIES DE NADAL, SANT ESTEVE I CAP D'ANY.
REIS, DIJOUS I DIVENDRES SANT I DILLUNS DE PASQUA, TANCAT A LA TARDA.

TELÈFONS, FAX I CORREUS ELECTRÒNICS:

MONESTIR-COMUNITAT: 977 870 089 – FAX: 977 871 762

WEB MONESTIR DE POBLET: www.poblet.cat

MONESTIR: info@poblet.cat

ADMINISTRACIÓ: admin@poblet.cat

HOSTATGERIA: hostatgeriadepoblet@gmail.com

ARXIU TARRADELLAS: atarradellas@poblet.cat – Tel. 977 870 089 (ext. 234)

TRESORERIA GERMANDAT: comptes@poblet.cat

WEB FUNDACIÓ DE POBLET. www.fundaciopoblet.org – secretaria@fundaciopoblet.org

CONSERGERIA (GUIES MONESTIR): Tel. i fax: 977 870 254

visita@poblet.cat

Director: Cristòfol-A. Trepal

Consell de Josep Alegre, Abat

Redacció: Xavier Alonso
Cosme Garrell
Xavier Guinovart
Jesús M. Oliver
Josep M. Puig
Josep M. Recasens
Francesc M. Tulla
Lina Zulueta

Portada: Laborde, dibuix de la sala capitular a principis del segle XIX (pag. 52).

Edita:
Germandat del
Monestir Cistercenc
de Santa Maria
de Poblet.

Realització: T.G.A.,
Técnicas Gráficas Aplicadas, S.L.
Tel. 629 831 307
t.g.a.sl@telefonica.net

Disseny-Maquetació: Pau Benito

Preu subscripció (2 números): 25 €

Número solt: 15 €

Dipòsit legal: T-60/2001 - ISSN 1577-4104

D'uns mesos ençà han aparegut als mitjans de comunicació notícies reiterades d'abusos sexuals en púbers i preadolescents comesos en el passat per sacerdots, religiosos, responsables d'institucions religioses i, fins i tot, per algun bisbe. Aquests actes de pederàstia han commogut tots els cristians i han causat un escàndol difícil de pair. A tot plegat s'afegeix el coneixement de conductes immorals per part del fundador d'una coneguda i influent congregació religiosa que fins i tot ha pogut arribar a corrompre alguns alts responsables eclesiàstics de la cúria romana.

Davant d'aquests fets creiem que la nostra actitud d'entrada ha de ser reconèixer-los sense justificació ni excusa, demanar-ne perdó públic –ja que afecten tota l'Església més enllà de la responsabilitat individual de cadascú– i fer costat i ajudar les víctimes d'aquestes iniquitats. A tot plegat hem d'afegir la respectuosa però clara crítica als responsables jeràrquics per haver tapat amb el seu silenci i amb gestions desencertades –encara que sigui reconeixent-hi en molts casos la bona fe– actes que, a més d'immorals, són constitutius de delictes segons les legislacions vigents. Cal perdonar, certament, el delinqüent sempre que es penedeixi, però també cal col·laborar netament i clara amb la justícia pública quan es comet un delictes.

Hem de comprendre, a més, la irritació social que aquests actes han desvetllat en l'opinió pública. Encara que el percentatge de pederastes sigui molt petit en el col·lectiu eclesial respecte d'altres grups socials o professionals, cap d'ells, llevat de l'Església, predica les obligacions morals derivades de la fe en Jesús. Predicar el que no es fa i, a més, amagar-ho, és lògic que produeixi crítiques àcides i desagradables, tot i que més d'un cop estiguin desenfocades, no semblin fetes de bona fe o posin en qüestió valors com el celibat que res no tenen a veure amb aquestes desviacions de conducta. No s'hi val tampoc a veure conspiracions externes. Com ha dit Benet XVI en el seu viatge a Portugal l'origen del mal no ve de fora sinó que es troba en el pecat intern de l'Església.

També hem de dir en veu ben alta que aquestes conductes no són generals i que la immensa majoria dels sacerdots, religiosos i religioses són models de conducta i de fidelitat i que tot sovint es trenquen l'espina per servir els altres, en especial els menys afavorits, sense esperar cap reconeixement ni publicitat a canvi, impulsats només per la seva vocació cristiana. Aquests, malauradament, mai no són notícia!

Hem d'aprofitar, tanmateix, aquesta situació d'aflicció per aprofundir en la nostra fe. Cal recordar un cop i un altre que no creiem en persones singulars de l'Església, humans que es poden equivocar, sinó que intentem creure i seguir el missatge de Jesús que aquesta mateixa Església ens ha transmès al llarg dels segles. S'entén el desànim i el malestar que tot cristià pot sentir davant d'aquestes notícies, però la nostra fe, si és sòlida, no hauria de trontollar per aquesta raó. Aprofitem, doncs, l'ocasió per depurar-la.

En un altre ordre de coses no voldríem defugir el fet que vivim en una crisi econòmica molt greu. I que com a cristians, sense entrar en el com s'ha de solucionar concretament, sí que estem obligats a la solidaritat amb els qui la pateixen. I també creiem que hem de denunciar les actituds caïnites i egoistes que impedeixen els mínims acords polítics i socials imprescindibles per sortir de la situació. No és l'hora de les crítiques despietades sinó el moment dels pactes. I els pactes comporten concessions i renúncies.

Aprofitem l'avinentesa, ara que comença l'estiu, per desitjar-vos a tots unes bones vacances que ajudin a refer defallences i a construir ponts d'entesa en la mesura de les possibilitats de cadascú. Recordem un cop més que Jesús ens va manar estimar els enemics (Mt 5,44) i que si bé va dir paraules duríssimes sobre l'escàndol als més petits (Mt 18,6) també va dir que calia perdonar setanta vegades set (Mt 18,22). És a dir: sempre.

VALORS O CRISI?

Fa dos anys, quan s'iniciava l'actual crisi econòmica, algú a la premsa va opinar que, si més no, érem davant l'oportunitat de ser més sobris en una societat que malbarata i consumeix sense mesura. Perdríem, sí, capacitat material, però guanyaríem una vida més correcta, recuperant així valors perduts. De fet són nombroses les veus que continuen afirmant que, en el fons, la crisi en què estem submergits es deu a una crisi de valors.

Si és així, les declaracions dels polítics segons les quals comencen a apuntar "brots verds" i ja s'albira la sortida de la crisi no les acabo de comprendre, i menys encara després que recentment s'han pres mesures molt dures, unes mesures que, segons sembla, es carreguen de manera especial sobre les esqueses més febles. Potser això dels "brots verds" pot referir-se a com n'estan de "verds" els nostres polítics en aquesta difícil situació. I pel que fa a la "sortida de la crisi" és possible que es refereixin més aviat a aquells que mai van saber què era una crisi i que possiblement encara hagin augmentat les seves riqueses o la seva posició de benestar. I és possible que fins estiguin pensant en alguna de les pàgines evangèliques, com aquesta de l'evangelista Mateu:

A un home ric, la terra li va donar molt. Ell pensava: "Què faré, si no tinc on guardar la meva collita?" I es va dir: "Ja ho sé, què faré: tiraré a terra els meus graners, en construiré de més grans, hi guardaré tot el meu gra i els meus béns, i em diré a mi mateix: Tens molts béns en reserva per a molts anys; reposa, menja, beu i diverteix-te." (Luc 12,16-19)

Ni tan sols va passar per la seva imaginació dir: "Obriré els meus graners perquè entrin els qui no poden

VALORES O CRISIS?

Hace dos años, cuando se iniciaba la presente crisis económica, alguien en la prensa opinó que por lo menos estábamos ante la oportunidad de ser más sobrios en una sociedad que despilfarra y consume sin medida. Perderíamos, sí, capacidad material, pero ganaríamos una vida más correcta, recuperando valores perdidos. De hecho han sido y siguen siendo bastantes las voces que continúan afirmando que, en el fondo, la crisis en que estamos sumergidos se debe a una crisis de valores.

Si es así, las declaraciones de los políticos según las cuales empiezan a percibirse "brotes verdes" y que ya se apunta la salida de la crisis no las termino de comprender, y menos aún después que, recientemente, se han tomado medidas muy duras, unas medidas que, según parece, se cargan de manera especial sobre las espaldas más débiles. Quizás lo de los "brotes verdes" puede referirse a lo "verdes" que se hallan nuestros políticos en esta difícil situación. Y de la "salida de la crisis" es posible que se refieran más bien a aquellos que nunca supieron de la crisis y que posiblemente hayan aumentado con ella sus riquezas o su posición de bienestar. Y es posible que hasta estén pensando en alguna de las páginas evangélicas, como ésta del evangelista san Mateo:

Las tierras de un hombre rico dieron una gran cosecha. ¿Qué haré? Derribaré mis graneros, construiré otros más grandes y almacenaré mis riquezas... (Lc 12,16)

Ni siquiera pasó por su imaginación decir: Abriré mis graneros para que entren quienes no pueden remediar su hambre, vengan los necesitados, entren los

treure fora la seva fam, que vinguin els necessitats, entrin els pobres, omplin els seus cabassos, destruiré les parets que exclouen el famolenc. Per què be de tancar amb forrellats el blat, amb el qual Déu ha omplert tota l'extensió dels camps, on neix i creix sense custòdia? (Sant Ambròs)

Però no, ¿com havia de pensar a obrir els seus graners quan el "normal" és que pensin que un poc més de pes en les esquenes dels més pobres no es notarà?; ¿que tornarem a recobrar el pols de l'economia i així els pobres tornaran a tenir un horitzó molt prometedor?

I així anem, inconscientment, lliscant a través d'un pendent perillós en el qual arribarà el moment en què els frens pot ser que no responguin.

Ja en els primers cinc segles de l'Església trobem veus molt fortes dels Sants Pares, molt sensibles davant les profundes diferències entre rics i pobres, que convidaven a viure una necessària i veritable solidaritat entre els uns i els altres. Es limitaven a recordar la saviesa de l'Evangelí:

Si les riqueses produeixen pobresa en lloc de resoldre-la, no són riqueses, sinó armes de destrucció, d'allò que per la naturalesa és l'ésser humà (Sant Joan Crisòstom, In Cor. Hom. XIII, 5: PG 61, 115).

I així és que el no donar part del que es té és ja llinatge de rapinya. Reprenent Déu els jueus per boca del profeta, diu: "La terra ha produït els seus fruits i no heu portat els delmes, sinó que la rapinya del pobre està en les vostres cases"... I és així que les coses o riqueses pertanyen al Senyor i, si les distribuïm entre els necessitats, assolirem gran abundància. I si el Senyor t'ha concedit tenir més que els altres, no ha estat perquè ho gastis en fornicació i embriaguesa, en menjar i vestits luxosos, sinó perquè ho distribuïx entre els necessitats... I és així que el qui vol practicar la bondat no ha de demanar comptes de la vida, sinó remei de la pobresa i socórrer el necessitat. El pobre només té una defensa, que és la seva indigència i necessitat. No li demanis més, tot i que sigui l'home més malvat, si li manca l'aliment necessari, remeiem la seva fam". (Sant Basili: Sobre Llätzer, Homilia II, 1s)

pobres, llenen sus senos, destruiré las paredes que excluyen al hambriento. ¿Por qué voy a cerrar con cerrojos el trigo con el cual Dios ha llenado toda la extensión de los campos, donde nace y crece sin custodia?' (San Ambrosio)

Pero no, ¿cómo iba a pensar en abrir sus graneros cuando lo "normal" es que piense que un poco más de peso en las espaldas de los más pobres no se va a notar?; ¿que volveremos a recobrar el pulso de la economía y que así los pobres van a tener un horizonte muy prometedor?

Y así vamos, inconscientemente, deslizándonos a través de una pendiente peligrosa en la que va a llegar el momento en que los frenos no nos van a responder.

Ya en los primeros cinco siglos de la Iglesia encontramos voces muy fuertes de los Santos Padres, muy sensibles ante las profundas diferencias entre ricos y pobres; invitaban a vivir una necesaria y verdadera solidaridad entre unos y otros. Tan solo se limitaban a recordar la sabiduría del Evangelio:

Si las riquezas producen pobreza en lugar de resolverla, no son riquezas, sino armas de destrucción de aquello que por la naturaleza es el ser humano (San Juan Crisóstomo, In Cor. Hom. XIII, 5: PG 61, 115).

Y así es que el no dar parte de lo que se tiene es ya linaje de rapiña. Reprendiendo Dios a los judíos por boca del profeta, dice: "La tierra ha producido sus frutos y no habéis traído los diezmos, sino que la rapiña del pobre está en vuestras casas"... Y es así que las cosas o riquezas pertenecen al Señor y, si las distribuimos entre los necesitados, lograremos gran abundancia. Y si el Señor te ha concedido tener más que los otros, no ha sido para que lo gastes en fornicación y embriaguez, en comilonas y vestidos lujosos, sino para que lo distribuyas entre los necesitados... Y es así que el que quiere practicar la bondad no tiene que pedir cuenta de la vida, sino remedio de la pobreza y socorrer la necesidad. El pobre sólo tiene una defensa, que es su indigencia y necesidad. No le pidas más, aun cuando sea el hombre más malvado, si carece de necesario sus-

Per ventura és teu el que tens? T'han encomanat els béns dels pobres, tot i que aquests béns els hagis adquirit per herència paterna, tot i que provinguin del teu legítim treball. Perquè per ventura no podia Déu llevar-te'ls? Si no ho ha fet és perquè vol que puguis mostrar-te generós amb els necessitats... T'ho va prestar perquè amb això assoleixes glòria. No pensis, doncs, que és teu, quan li dones allò que és seu". (Sant Joan Crisòstom, Homilia LXXVII, 2-6, sobre Sant Mateu)

El tema de la relació riquesa-pobresa és un punt gravíssim, dramàtic, de la nostra societat d'avui. Jo crec que ens hi juguem la nostra supervivència.

Cal percebre els signes dels temps, avui més que mai. Vivim en el que fa anys ja es va dir: en l'aldea global. Aquesta aldea encara ha fet més intensa la seva globalitat amb el desenvolupament continu dels mitjans de comunicació. Això és un gran signe que ens parla de la possibilitat real, com mai n'hi ha hagut cap, d'una comunicació entre tots els humans, que de fet és o hauria de ser una crida a construir solidaritat i germanor. D'altra banda, potser un altre signe, ens trobem amb les freqüents i grans catàstrofes que es vénen succeint: terratrèmols, tsunamis, emigració massiva, fam... I fa l'efecte que dia a dia creix la seva intensitat.

Aquí hi ha una crida molt seriosa a una solidaritat fraterna universal. A treballar molt seriosament i esforçadament una relació cordial i d'amistat entre tots els pobles. En cas contrari es faran realitat aquelles paraules que fa molts anys va dir Ghandi: *O ens estimem com a germans, o ens matarem com a estúpids.*

Josep Alegre, abat.

tento, remedemos su hambre." (San Basilio: Sobre Lázaro, Homilia II, 1s)

¿Acaso es tuyo lo que tienes? Se te han encomendado los bienes de los pobres, aun cuando esos bienes los hayas adquirido por herencia paterna, aun cuando provengan de tu legítimo trabajo. Porque ¿acaso no podía Dios quitártelos? Si no lo ha hecho es porque quiere que puedas mostrarte generoso con los necesitados... Te lo prestó para que con ello alcances gloria. No pienses, pues, que es tuyo, cuando le das lo suyo."

(San Juan Crisóstomo, Homilia LXXVII, 2-6, sobre San Mateo)

El tema de la relació riquesa-pobresa és un punt gravíssim, dramàtic de nuestra sociedad de hoy. Yo creo que nos jugamos aquí nuestra supervivencia.

Es necesario percibir los signos de los tiempos, hoy más que nunca. Vivimos en lo que hace años ya se dijo: en la aldea global. Esta aldea todavía ha hecho más intensa su globalidad con el continuo desarrollo de los medios de comunicación. Esto es un gran signo que nos habla de la posibilidad real, como nunca la ha habido antes, de una comunicación entre todos los hombres, que de hecho es o debería ser una llamada a construir solidaridad y hermandad. Por otro lado están las frecuentes y grandes catástrofes, quizás otro signo, que se vienen sucediendo: terremotos, tsunamis, emigración, hambre... Y da la impresión de que día a día crece la intensidad de las mismas.

Aquí hay una llamada muy seria a una solidariedad fraterna universal. A trabajar muy seria y esforzadamente por una relación cordial y de amistad entre todos los pueblos. O se harán realidad aquellas palabras que hace muchos años dijo Ghandi: *o nos queremos como hermanos, o nos mataremos como estúpidos.*

José Alegre, abad.

EL RECÉS D'ADVENT

La vigília del primer diumenge d'Advent va tenir lloc al monestir el tradicional recés ofert als membres de la Germandat i obert a tothom que ho sol·liciti. Ens en parla Fra Rafel Barruè, monjo de Poblet.

Dissabte abans del primer diumenge d'Advent, d'uns anys ençà, té lloc a Poblet una jornada de recés. És un moment de trobament, de reflexió, d'encontre entre l'ànima i Déu. És un moment en què la persona s'oblida una mica d'ella mateixa per deixar-se modelar per Déu amb l'ajuda de les diverses activitats programades durant aquesta diada.

Els participants en el recés van encetar la jornada amb la celebració solemne de l'eucaristia a l'església abacial juntament amb la comunitat monàstica. Presidia l'assemblea eucarística el P. Abat Josep Alegre, que va convidar els assistents en iniciar la seva homilia a interioritzar tot el que aquell dia ens poguéu suggerir.

Tot seguit va tenir lloc al Palau de l'Abat la conferència a càrrec d'un servidor, amb el títol: *De la Festa a les Vespres, en camí vers la nostra cristificació*. La conferència tenia com a eix considerar l'Advent com les vespres que ens preparen per al Nadal. Una preparació que passa per la nostra cristificació, és a dir, per esdevenir cristificats, imitadors en tot al Crist.

Arxiu Poblet

Fra Rafel donant el recés.

Aquest temps d'Advent, temps d'adveniment, és sens dubte un temps de preparació. La pregunta fonamental era: nosaltres, cadascú de nosaltres, on som? Quin paper juguem en l'olla de Nadal? Ets la pilota? un cigró? una costella de porc? O millor seria dir: ets un cristià compromès? Compromès amb els teus propis interessos? Compromès altruísticament? Ben bé, no saps qui ets? Et coneixes a tu mateix? Feina per fer el fet d'esbrinar on som. Feina per fer per intentar de redreçar-nos.

L'home nou i la dona nova que se'n demana de ser s'inicien en el camí de la nostra cristificació, és a dir, tenir els ma-

teixos sentiments del Crist, d'amor, de donació, d'humilitat, de senzillesa, d'estar per als altres. Rebre amb l'altre, amb cada altre, el Crist que ens interpel·la amb la seva mirada, encara que no ho vulguem.

Després de la conferència vàrem poder fer una pregària en silenci passejant entre les vinyes silencioses i quietes del monestir. Era un moment per interioritzar el que s'havia acabat d'escoltar.

La diada va continuar amb la pregària del migdia a la sala capitular conjuntament amb la comunitat. Seguidament es va fer el dinar al refector dels monjos, en silenci, escoltant la lectura que acompanya el menjar.

A la tarda, novament al Palau de l'Abat, va tenir lloc la sessió de *Lectio divina*, la lectura meditada d'un salm que ens va proposar l'Abat.

A continuació, com a cloenda de la jornada, l'Abat Josep va fer la presentació del seu comentari a les Antífonas de la "O". Antífonas que cantem a l'ofici de Vespres a les fèries majors d'Advent, del 17 al 24 de desembre, com a preparació imminent del Nadal del Senyor.

I amb les vespres va concloure la jornada del recés d'Advent de 2009 al monestir de Poblet.

Rafel Barruè

Arxiu Poblet

Els participants en el recés caminant en silenci per les vinyes.

L'ÀNIMA DE POBLET

En el recés personal que tots els germans podem fer a l'interior del monestir es desvetllen pensaments i sensacions que amb les presses de cada dia no solem viure. Comparteix algunes d'aquestes vivències amb nosaltres el senyor Antoni Garrell, president de la Germandat de Poblet.

Poblet, de nit

Escric aquestes línies des de l'hostatgeria del Monestir de Poblet. Fa només trenta minuts que el pare abat amb l'aspersió de l'aigua beneïda després de Completes ens desitjava un bon descans. El mot silenci es manifestava amb plenitud i la capacitat de percepció recuperava aquella força que els sorolls i les tensions solen tenir empresonada. Abans d'entrar a la cel·la he sortit al pas de ronda nord i després de mirar la conca, he vist com la llum del cimbori dibuixava els xiprers centenaris que s'enfilen cap un cel que, avui, sense con-

Pas de ronda.

Arxiu Poblet

taminació lumínica, es mostrava plagat d'estels. He recordat aleshores els coneixements d'astronomia del pare Tulla —sap reconèixer cadascun dels estels!—. Després he adreçat l'esguard a l'altre costat de l'església abacial on reposen els monjos que ja han retornat a la casa del Pare i he fet una petita pregària pel seu descans alhora que els demanava la seva intercessió i protecció.

Veure els espais monàstics a aquesta hora de la nit, quan el silenci esclata en tota la seva plenitud i els claustres i els patis són deserts, ajuda a comprendre el significat últim de la Regla de sant Benet i la seva actualitat i a la vegada la grandesa de la sentència *Vós sou el meu refugi, Senyor, enfront de l'enemic...*

El patrimoni espiritual d'Europa

Recordar la Regla de sant Benet, fàcil de llegir i menys fàcil de seguir fora del monestir, em va portar a rememorar el patrimoni cistercenc i el seu paper clau en la vertebració europea durant molts anys; un patrimoni encara ben viu com ho palesa la sòbria bellesa dels seus edificis, la natura que els aplega i l'espiritualitat del cant gregorià. Tot plegat en el marc d'una dinàmica social, econòmica i política que va contribuir de forma decidida a potenciar la unitat i la universalitat del cristianisme. L'espiritualitat cristiana va caracteritzar la societat europea: una munió d'homes i dones que van construir monestirs i catedrals, fars del saber i bressol de les universitats que

més tard van sorgir a la seva ombra. Una espiritualitat que ara la societat occidental sembla abandonar, tot oblidant que li devem en bona part tot el que som i oblidant també que no més si assumim el passat cultural, el futur pot ser millor.

L'ànima del monestir

De camí cap a la cel·la, rodejat de silenci i de bellesa, vaig redescobrir que només és possible un desenvolupament personal ple amb un equilibri simbiòtic entre els aspectes interns i els externs ja que la percepció, o interpretació, de les coses i els fets que ens envolten és molt més important del que sovint considerem.

La percepció que tenim de les coses és el que podríem anomenar la seva ànima, una cosa immaterial i invisible però que les diferencia i les fa singulars, quelcom que s'arrela tant amb l'essència dels qui les han ideat i construït, com amb la dels qui les han cuidat i utilitzat. El propi raonament deductiu em portà a preguntar-me quina és l'ànima de Poblet i tot seguit vaig recordar cinc aspectes que des de feia hores percebia i vivia: silenci, bellesa, esperit de servei, compromís i l'espiritualitat de la comunitat monàstica sorgida de la crida de Crist i que viu l'evangeli segons la Regla de sant Benet...

Una ànima que es percep amb plenitud quan, amb el sol ja amagat rere l'horitzó, s'apaguen les flames dels tres ciris que havien il·luminat el cant de la Salve dels monjos l'imperi del silenci va esdevenir omnipresent. El silenci que en molts llocs només és perceptible en la solitud de la terra inanimada i de la natura callada. El silenci de Poblet, però, no és solitari, ja que misteriosament et sents acompanyat per la mirada protectora dels milers de monjos que han donat vida als murs atemporals del monestir tot conformant la quietud dels claustres impregnats arreu de les

Vista del claustre del monestir

seves oracions. Un silenci que —com recordà Joan Pau II al setembre de 2002 als abats i abadeses del Cister, reunits a Roma en capítol general—, *puja al cel com una oració incessant pel seu ministeri i per les intencions i les necessitats de tota la comunitat eclesial.*

La voluntat de servei

Aquest prec, però, ve acompanyat d'una exquisida i discreta voluntat de servei arrelada, tal com indica el paper que en l'hostatgeria detalla els horaris citant la Regla de sant Benet: *Tots els forasters que es presenten han de ser acollits com el Crist, ja que ell un dia dirà: Era foraster i em vau acollir.* En l'ànima de Poblet, doncs, es reconeix també la voluntat de servir, de donar la mà a qualsevol que ho necessiti sense esperar retorns. Un servei que consisteix a lliurar gratuïtament afecte, bondat, cordialitat, respecte, gratitud i sinceritat.

Vista panoràmica de Poblet a la tardor.

Foto Bedmar.

Aquesta voluntat de servir és ben perceptible en la mirada de la comunitat, una mirada mística, només explicable en l'espiritualitat dels qui l'assoleixen que, alliberats dels aspectes estrictament materials i tot comprnent el significat de les lleis de l'espai i del temps, ho

concreten en el compromís davant el dolor dels altres, en el respecte amb l'entorn, en la no malversació dels recursos, en l'austeritat i a la vegada en la sostenibilitat de totes i cadascuna de les seves actuacions.

Percebre l'ànima de Poblet, alimentada per la comunitat de monjos i les seves aportacions personals, és un goig i un privilegi a l'abast de tots els qui trencant la rutina diària s'apropen al monestir; una ànima que, en impregnar-nos, ens reconforta i omple de forces per avançar en el camí complex i contradictori que la convivència, tot sovint només coexistència, ens depara cada dia.

Un soroll quasi imperceptible em fa mirar el rellotge. Són quasi dos quarts d'onze de la nit; és hora de conciliar el son ja que demà vull adreçar-me a matines per viure en primera persona les paraules del salmista quan diu: *els meus ulls es desvetllen per Vós quan encara no és de dia.*

Antoni Garrell

HO DIUEN LES PEDRES DE POBLET

El monestir de Poblet, per més que sigui visitat i viscut, produeix noves vivències entre els qui el sabem esguardar amb la fe que es troba enllà de les seves pedres. Ens parla d'una d'aquestes vivències el senyor Joan Colom, membre de la Germandat de Poblet.

Cada vegada que em dirigeixo al Monestir de Poblet, quan deixo enrere la capella de Santa Caterina, mentre avanço per la Plaça Major i vaig veient la façana principal en tota la seva extensió, tinc una sensació agradable. La majestuositat, la mescla de monestir i fortalesa, l'austeritat i l'atmosfera que l'envolta impregnada d'història, de permanència i de vida, m'arriben endins. Veure de nou, o tan sols recordar, determinats llocs reconforta. L'impacte i les sensacions que em va provocar la primera vegada em quedaren fixats a la memòria i

exerceixen avui una força que m'impulsa a tornar-hi.

Observar

Un recorregut per l'interior del monestir ofereix moltes oportunitats per recrear els sentits i assossegat la ment. L'arquitectura cistercenca, la llum, el moment, el silenci, els volums, la simplicitat i l'harmonia ho fan possible i configuren un escenari que facilita la contemplació. Podrem contemplar, i admirar, vertaderes meravelles, com ara el conjunt majestuos que formen

el cimbori, el campanar vell, el nou, la llanterna de la sagristia nova i els xiprers, tan fotografiats des del claustre; la proporció espiritualitzada i la geometria rítmica de la nau lateral sud de l'església abacial; la capella i el claustre de Sant Esteve, petits i austers però de gran bellesa; i moltes coses més, comptant-hi, és clar, la sala capitular i el claustre major, joies del monestir. Hi farem descobertes personals de bons punts d'observació. Potser d'algun punt de l'interior del claustre, prop d'un angle, des d'on els feixos de columnes i les columnes dels finestrals deixin entreveure, a través del jardí central, columnes, arcs i traceries de les altres galeries, formant imatges suggestives i belles, encara més quan s'hi afegeixen les llums i les ombres d'un sol que il·lumina amb força.

Admirar

Hi ha paisatges, llocs i detalls de qualitat per la seva bellesa, majestuositat o pels seus valors elevats o excepcionals que commouen i desperten emocions. Situats al seu davant, atents i amb la ment oberta i disponible per acollir el que ve de l'exterior, l'emoció esdevé sentiment d'admiració. Admirar és experimentar la fascinació de l'excel·lència que és fora de nosaltres i també percebre què transmet, fascinació que es repeteix cada cop que ho tornem a veure o ho evoquem. L'admiració és alliberadora, nodreix la vida interior i l'espiritualitza.

Admirar vol dir constatar allò que està molt per sobre de nosaltres i subordinar-s'hi amb respecte i complaença. Vol dir acceptar que som limitats. Constatació i acceptació estan inscrites en les pedres de Poblet. D'altra banda, el sentiment

Foto Bedmar.

Vista de dues ales gòtiques del monestir

d'admiració demana ser compartit, perquè suposa que l'objecte que el suscita ha de ser admirat per tothom: l'admirador veu l'objecte com una cosa que provoca el mateix sentiment en els altres. Així, l'admiració ens uneix amb les altres persones, fent-nos passar de l'existència individual a la universalitat. Admirar, doncs, significa també identificar-se amb la humanitat, sentir-se'n part, amb tot el que això comporta vers les altres parts, sense oblidar el valor de la vida i el patiment dels qui, pel motiu que sigui, ens resulten menys propers. Això també ho diuen els carreus, senzills i savis, dels murs i dels pilars de Poblet.

Joan Colom

UNA CARTA D'IDENTITAT

Una introducció a la Bíblia

Iniciem avui, després del primer tast fet en el número anterior, un recorregut de lectura orant pels llibres de la Bíblia, per ordre, tal com els trobem en el Llibre. Triarem un fragment rellevant de cadascun d'aquests llibres, que ens ajudi, en el nostre exercici de lectio divina, no únicament a aprofundir en el text concret que haurem escollit, sinó també a comprendre el sentit global del llibre del qual forma part en el seu context dins la Bíblia. Amb això ens situem encara una altra vegada en el propòsit de fer una lectura sàvia de la Bíblia, una lectura intel·ligent. Abans, però, d'iniciar aquest recorregut, proposo avui una introducció, potser una mica àrida, al Llibre, a la Bíblia, per tal d'ajudar a comprendre-la més correctament, amb el propòsit d'oferir com un canemàs on després podrem anar confeint el nostre brodat, la nostra lectura del text. I va bé, ací, recordar aquella màxima de sant Gregori el Gran: «Eloquia cum legente crescunt», les paraules (de l'Esriptura) creixen amb el qui les llegeix. Per tancar aquest preàmbul he d'esmentar el nom del P. Ramon Ribera, monjo de Montserrat, que va ser el meu professor de Bíblia, i que em va introduir en aquesta lectura sàvia del text.

L'exili, el gresol de la Bíblia

La Bíblia, una paraula grega que significa «llibres», i que podríem traduir potser per «biblioteca», cosa que no vol dir que els llibres que la integren estiguin desconnectats entre ells, la Bíblia, doncs, tal com la tenim, sense el Nou Testament, es va estructurar a partir de l'exili, en l'etapa del post-exili, bàsicament l'època persa, a partir del segle V aC. S'hi escau el concepte de «gresol», que, a més de llàntia designa el lloc on es conjuminen els diversos materials que integren una fosa.

La capital del Regne de Judà o Regne del Sud, Jerusalem, cau sota el poder de l'imperi babilònic (Nabucodonosor) el

587 aC o 586 aC. Abans, el 597 aC, hi ha hagut una primera deportació, del rei Jeconies i una part de la població (aristocràcia, funcionaris). Ara, en la presa definitiva de la ciutat, té lloc la segona deportació, també d'una altra part de la població restant amb el rei Sedecies. El Temple i la ciutat són destruïts. Hi haurà encara una tercera deportació el 582 aC. No hem d'imaginar una deportació en massa. Evidentment, la majoria de la població camperola va restar al país. Podem pensar una mica en la nostra darrera guerra civil, que comportà l'exili de les persones més significatives en l'àmbit polític i cultural, però no pas de tota la població en massa.

L'any 538, Cir el Gran, rei de Pèrsia, el nou imperi que ha pres el relleu de Babilònia, autoritza el retorn dels jueus deportats a la seva pàtria (llibres d'Esdras i Nehemies). Alguns tornen, no sense dificultats d'integració. Altres prefereixen restar a la diàspora on s'han establert. El rei Cir va aplicar una política imperialista del tot diferent a la de les anteriors potències (Assíria i Babilònia), basada en el respecte de la identitat cultural i religiosa dels diferents pobles que integraven el seu imperi, amb la concessió d'una certa autonomia política a cadascun d'ells.

Sota l'època persa, uns 200 anys (fins a l'inici de l'època hel·lenística el 332, amb la conquesta de Palestina per Alexandre el Gran), Israel, a la diàspora o a Palestina, viu una època de prosperitat material, cultural i espiritual. A Palestina, els qui han tornat, s'han reorganitzat com a poble al voltant del Temple reconstruït: és l'anomenat segon Temple, que uns quaranta anys abans del naixement de Jesús, Herodes el Gran (37-4 aC) restaurarà sumptuosament. El poble s'organitza en forma de «teocràcia». El gran sacerdot ostenta alhora el «poder» religiós i el polític (sota el control de l'imperi persa). És en aquest clima que s'estructura la Bíblia tal com la tenim. Certament que hi ha material literari molt antic, d'abans de l'exili, com es pot anar resseguint en la cronologia de la BCI i altres edicions de la Bíblia, com també material de nova creació (el llibre de Jonàs, Rut, tota l'obra del Cronista: Esdras, Nehemies i Cròniques). Al material d'abans de l'exili ens resulta molt difícil, per no dir impossible, d'accedir-hi a partir del text actual, malgrat els intents de la crítica literària.

En efecte, la Bíblia, amb cadascuna de les seves seccions, Torà, Profetes i Escrits, és un llibre fortament treballat teològicament i literàriament en aquesta època. El poble, després del trauma fortíssim de l'exili, un trauma polític, religiós, àdhuc teològic (vegeu per exemple el salm 44 [43], 18 i ss.), repensa la seva identitat. Israel, a la diàspora, o a Palestina, en el marc del gran imperi persa, un marc globalitzat, es fa aquesta pregunta: ¿Qui sóc jo? ¿Quina és la meua missió com a poble, com a Israel, enmig d'aquest marc globalitzat? ¿Té sentit continuar essent israelita? Aquesta pregunta, aquestes preguntes, expliquen l'elaboració d'aquest llibre meravellós que tenim a les mans.

S'ha plantejat àdhuc una hipòtesi molt interessant: l'imperi persa, abans de concedir l'autonomia als diferents pobles que l'integraven, els demanava una mena de text constitucional. La primera secció de la Bíblia, doncs, la Torà, seria aquesta constitució del poble, la carta de la seva identitat. Aquesta hipòtesi, que com a tal probablement no sigui certa, dóna però una pista important per a comprendre la Bíblia: és el llibre que conté la identitat d'Israel, és la seva «constitució», la seva carta magna teològica.

Des d'ací, doncs, segles VI, V, IV i part del III aC, es repensa el propi passat, la pròpia història, les pròpies arrels. Per això hem de ser cauts a l'hora d'establir, segons els nostres criteris, la historicitat dels períodes anteriors a l'exili.

¿Qui és Abraham? per exemple. Abraham, ¿no és sobretot una personalitat corporativa, és a dir, Israel, el poble cridat pel Senyor, que neix com a tal d'aquesta crida, i de l'obediència a aquesta crida?

Recordeu la història d'Abraham, a Gn 12, 1-4:

1 El Senyor va dir a Abram: «Vés-te'n del teu país, de la teva família i de la casa del teu pare, cap al país que jo t'indicaré. 2 Et convertiré en un gran poble, et beneiré i faré gran el teu nom, que serà font de benedició. 3 Beneiré els qui et beneixin, però als qui et maleeixin, els maleiré. Totes les famílies del país es valdran del teu nom per a beneir-se.» 4 Abram se n'anà tal com el Senyor li havia dit, i Lot se n'anà amb ell. Quan Abram va sortir d'Haran tenia setanta-cinc anys.

Abraham és el qui escolta, obeeix i surt. Israel s'està dient a ell mateix, s'està dibuixant teològicament a ell mateix. És l'Israel desinstal·lat de l'exili, sense una terra segura, sense poder polític real, la seva identitat es basa en la dependència total del Déu que el crida, i que l'invita a sortir, per a ser entre els pobles benedició. Aquesta és la seva missió: benedició vol dir aquí salvació. Israel és el testimoni de la salvació de Déu entre els pobles, el sagrament, el signe eficaç d'aquesta salvació.

Tres «versions» del Llibre: Bíblia hebrea, LXX i Vulgata

La Bíblia hebrea

La Bíblia, com és obvi, està escrita en hebreu, llevat d'alguns passatges, molt pocs, en arameu, que trobem al llibre de Daniel i al llibre d'Esdres. Durant l'època persa l'hebreu comença a desaparèixer com a llengua viva del poble, per deixar pas a l'araméu, amb variants dialectals, que serà la llengua que parlarà Jesús, tot i que al seu temps (època hel·lenísticoromana) la nova llengua comuna ja no és l'araméu sinó el grec, en la seva accepció diguem-ne popular o vulgar anomenada *koiné*, que és el grec de la LXX i del Nou Testament. L'hebreu queda relegat als àmbits rabínics i al culte sinagoga.

El cànon definitiu de la Bíblia hebrea es fixa el 90 dC, en l'anomenat concili (de rabins) de Jàmnia. Hi ha hagut la guerra jueva (68-70 dC), amb la destrucció definitiva del Temple. El judaisme comença a reorganitzar-se sota la direcció de la secta farisea. En part també a causa del cristianisme, que adopta la Bíblia grega dels LXX, els rabins accepten solament els llibres escrits en hebreu i rebutgen llibres posteriors, ja escrits en grec, que hi havia afegit la LXX: Macabeus, Tobit, Eclesiàstic o Siràcida, Saviesa, Judit, Baruc, la Carta de Jeremies, una versió grega del llibre d'Ester, i fragments grecs del llibre de Daniel (són els que a la BCI figuren com a deuterocanònics). Fruit d'aquest sínode de rabins és l'acceptació de la tercera i darrera secció de la Bíblia, els Escrits.

La versió grega dels LXX

Entre el segle III i el II aC, a Alexandria, on hi ha una potent comunitat jueva, de parla i cultura hel·lenística, que ja no comprèn l'hebreu, es tradueix per primera vegada la Bíblia en llengua grega. El Pentateuc es va traduir a Alexandria, alguns llibres a Palestina, a Jerusalem. El cànon encara no està fixat. És l'anomenada versió dels LXX, ja que una llegenda que ens conta l'anomenada Carta d'Aristeu explica que setanta ancians, doctors o rabins jueus, per separat, es van posar a traduir-la, i totes les versions coincidien.

Aquesta versió és fonamental per al Nou Testament. Els escriptors neotestamentaris, de parla grega, llegeixen la Bíblia i la citen en el Nou Testament segons aquesta versió. Una traducció és, d'alguna manera, una interpretació del text original, fet que no vol dir necessàriament

«l'hel·lenització de la Bíblia», ja que el nucli, la matriu continua essent essencialment hebrea. Un exemple clàssic d'això és Is 7, 14 (Mt 1, 23): *la noia concebrà i tindrà un fill i li posarà Emmanuel*.

El terme hebreu *almah*, que significa noia o donzella, però no necessàriament amb el sentit de verge, la LXX el tradueix per *parthénos*, que significa 'verge' en sentit estricte. Aquest mot grec fonamenta, en la cita d'Isaïes, la concepció virginal de Jesús en l'evangeli de Mateu. D'altra banda, els escriptors del Nou Testament, d'una manera especial Lluç, escriuran imitant volgudament l'estil del grec de la LXX.

La versió de la LXX admet alguns llibres, ja escrits originalment en grec, que no admetrà la Bíblia hebrea, com ara la Saviesa, el Siràcida (si bé aquest es tracta d'una traducció, com ens diu en el pròleg [Sir 1, 18-26] de l'original escrit en hebreu del qual se n'han trobat fragments), Tobit, Judit, alguns fragments de Judit i de Daniel, entre altres.

La Vulgata

La Vulgata (la denominació és del s. XVI), que significa text comú, usual, en ús (*editio vulgata* = edició vulgaritzada o divulgada), la versió llatina de la Bíblia adoptada «oficialment» per l'església romana o llatina a partir dels segles VII-VIII (època carolíngia), és fruit de la revisió i, d'alguna manera, homogeneïtzació que va fer sant Jeroni a finals del segle IV de diverses traduccions llatines (la principal de les quals anomenada *Vetus Latina*) que circulaven, sobretot al nord d'Àfrica, on hi havia un cristianisme molt potent.

Cal saber que l'església romana comença parlant en grec (els *Agios* del di-vendres sant, o els *Kyries* de la missa en

són una romanalla), i no és fins a partir del segle III, amb Tertul·lià, al Nord d'Àfrica, que encunya el llatí cristià, que començarà a adoptar aquesta llengua.

Pel que fa als salms, la Vulgata incorpora una traducció llatina feta a partir de la LXX, que Jeroni va revisar, sembla, a partir de les hexaples d'Orígenes. Jeroni no ho va traduir tot de cap i de nou, evidentment, com se sol dir de vegades. Sí que tenia coneixements seriosos d'hebreu i va poder confrontar el seu treball amb els textos originals i amb consultes a rabins.

Després del Concili Vaticà II es va fer una nova revisió de la Vulgata, contrastada amb les versions originals hebrees (Antic Testament) i gregues (Nou Testament), que es coneix com a Nova Vulgata i que, és, d'alguna manera, el text oficial de l'Escltura per a l'església llatina, promulgada pel papa Joan Pau II el 25 d'abril de 1979.

Fem un esment de passada a les traduccions o versions aramees, anomenades *targum*, que es llegien a les sinagogues en temps de Jesús (s. I), adreçades als jueus de parla aramea, que ja no comprenien l'hebreu.

La nostra fe en el Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist, s'edifica, es fonamenta, es nodreix d'aquest triple filó de tradició escripturística.

El llibre i la seva estructura: Torà, Profetes i Escrits

Nosaltres, amb tot, prendrem com a base la Bíblia hebrea, sense oblidar, però, és clar, la Bíblia «cristiana», la Bíblia de l'Escltura, en la qual, certament, com a continuació del llibre, hi tenim el Nou

Testament. En definitiva, els propietaris del text són els jueus, els rabins, els nostres germans grans en la fe, i és a ells que hem d'acudir per a una recta comprensió del Llibre, com ho van fer d'altra banda el mateix Jeroni en el segle IV-V, o el nostre pare Esteve Harding i el mateix Bernat en el segle XII.

En parlar de l'estructura, em referiré primer a la Bíblia hebrea, i després compararé la seva distribució dels llibres amb la de la LXX – Vulgata, que segueix per exemple la Bíblia de Montserrat, o la Bíblia de Jerusalem. La BCI segueix l'ordre de la Bíblia hebrea, i en apèndix, com a llibres deuterocanònics, hi afegeix els llibres que la Bíblia hebrea no va admetre i que tampoc no admeten actualment totes les confessions cristianes. Per a l'església catòlica, però, com per a l'ortodoxa, tots aquests llibres són considerats canònics, d'acord amb la LXX i amb la Vulgata.

En contra d'una opinió molt generalitzada, i del que diuen força manuals, la Bíblia no és una biblioteca, com l'hem definida al començament, és a dir, no és un conjunt de llibres senzillament juxtaposats. La Bíblia hebrea s'estructura en tres grans seccions: Torà, Profetes (*Nebiim*) i Escrits (*Ketubim*), fins al punt que, en hebreu, el terme tècnic per designar la Bíblia és *Tanaj*, de les tres inicials de *Torah*, *Nebiim* i *Ketubim*.

Torà

Ho traduïm no prou encertadament per Llei (seguint la LXX que va traduir *nomos*, llei). Torà significa pròpiament 'instrucció', 'ensenyament', 'catequesi', 'indicació'. Un ensenyament que s'estructura de manera molt diversa: en forma de

Rotlle de la Torà

relats, novel·les, amb poesia (càntic de Moisès: Ex 15), preceptes legals, etc... En realitat, aquests darrers s'articulen al llarg d'un teixit de relats. Déu, podríem dir, és explicat en forma de relat.

Aquesta part de la Bíblia consta de cinc llibres, per això, del nom grec *teukhos*, que vol dir 'instrument', 'estoig', 'àmfora' (segurament les àmfores o estoigs on es guardaven els rotlles), es coneix també com a *penta(5)teuc*. Els llibres són: **Gènesi, Èxode, Levític, Nombres i Deuteronomi**. Aquests noms, però, són grecs, de la traducció dels LXX

En grec, Gènesi significa 'origen', Èxode 'sortida', Levític fa referència a la tribu de Leví, la tribu sacerdotal, Nombres, 'nombres', i Deuteronomi 'segona llei': és una relectura de la Torà, i fa a la vegada de llibre pont a la segona secció, els profetes o *nebiim*.

Nebiim

Del singular *nabí*, que significa profeta. Se subdivideix en dues grans seccions:

1) Profetes anteriors o primers: **Josué, Judges, 1 i 2 Samuel i 1 i 2 Reis**, que nosaltres solem anomenar llibres històrics.

2) Profetes posteriors: **Isaïes, Jeremies, Ezequiel** (profetes majors) i **Osees,**

Joel, Amós, Abdies, Jonàs, Miquees, Nahum, Habacuc, Sofonies, Ageu, Zacaries i Malaquies (Llibre dels dotze profetes, profetes menors).

No pas llibres històrics, doncs, sinó profetes. En realitat, la segona secció de la Bíblia, els *Nebiim*, és com un gran comentari, com una relectura de la primera secció, de la Torà, que n'és la matriu teològica, el fonament, el text, havíem dit, constitucional.

Anem a Josuè, capítol 1. Moisès ha mort. El temps del fonament, de la insrucció ha passat. Ara comença el temps del desplegament en la història d'aquest ensenyament, de la Torà: per això parlem d'història profètica. El profeta és la boca de Déu, la reactualització de la Torà, el comentari, si voleu, de la Torà. Js 1, 8, en efecte, remet a la Torà, i, curiosament, amb les mateixes paraules (el verb *bagà*, meditar) amb què ho farà el Salm 1, que és el pròleg no únicament del Salteri, sinó de tota la tercera secció, els Escrits. Si prenem encara els profetes posteriors, podem llegir Is 1, 3: Israel ha oblidat la Torà, no coneix el Senyor. I al final de la secció, Ml 3, 22: *recordeu-vos sempre de la Torà del meu servent Moisès*.

Ketubim

Del verb *katab* (escriure), significa 'Escrits', els 'altres escrits'. Suposa un segon nivell de comentari de la Torà després dels Profetes. Comprèn aquests grups de llibres: Lloances (Salms), Job, Proverbis.

Rut, Càntic dels Càntics, Cohèlet (en la LXX Eclesiastès), Lamentacions i Ester, cinc llibres, són anomenats també els 5 rotlles (*mequillot*), i es llegeixen en les festes importants del calendari jueu:

el Càntic, que es reserva per la festa de Pasqua, ...*quan les vinyes floreixen i escampen perfum*; Rut, per a la festa de les Collites o Pentecosta; les Lamentacions, per a la commemoració de la destrucció del Temple (agost), Cohèlet (que coneixem també per Eclesiastès, segons la LXX), per a la festa d'Any Nou, i Ester, per a la festa dels Purim, un mes abans de Pasqua.

Els altres escrits són: Daniel, Esdres, Nehemies i 1 i 2 Cròniques (en hebreu, literalment: *Les paraules dels dies*). Aquests quatre darrers formen el bloc anomenat història del cronista¹. En efecte, Esd, Ne, i Cr és una nova relectura de la història, feta en l'època persa, quan Israel viu centrat en el Temple i en la Torà. Seguint l'ordre cronològic hauria de ser: 1 i 2 Cr, Esd i Ne, però la Bíblia hebrea canvia aquest ordre, per algun motiu, certament.

2Cr, el darrer llibre de la Bíblia hebrea, acaba amb aquestes paraules: *que el Senyor, el seu Déu, sigui amb ell (amb el qui hi hagi del poble), i que hi pugi (a Jerusalem) (2Cr 36, 23)*. El verb "pujar" és la darrera paraula de la Bíblia. La Bíblia, doncs, tal com l'han pensada els seus autors i editors, els rabins, inspirats per Déu i guiats pel seu Sant Esperit, és una invitació a pujar. ¿A pujar a on? A Jerusalem. Recordeu el salm 122 (121) que és precisament un dels salms de les Pujades o graduals. I ací s'entén Jerusalem no solament en sentit geogràfic sinó sobretot en sentit espiritual: el ritual del *seder* o sopar pasqual (haggadà de Pasqua), acaba amb aquesta exclamació: *I l'any vinent, a Jerusalem!*

¹ El distingim de l'anomenada història deuteronomista, a la qual pertanyen Js, Jt, Sa i Re.

La Bíblia ens proposa un itinerari espi-ritual, que culmina a Jerusalem, el lloc de la presència de Déu, el lloc de la pau i de la glòria. El Nou Testament acaba de la mateixa manera, amb la visió de la Jerusalem celestial que baixa del cel (Ap 21, 10).

El primer llibre d'aquesta secció, dels Escrits, és el Salteri. El capítol 1 del primer llibre de la secció anterior, Josuè (1, 8) remetia tota la secció (Profetes) a la Torà: a meditar (*bagà*) dia i nit la Torà, la Instrucció, la Llei del Senyor, com a condició per a la felicitat i la benedicció en entrar a la Terra Promesa. Doncs bé, el salm 1, pròleg del Salteri i de tota la secció dels Escrits, fa el mateix, i a més amb les mateixes paraules: ens proposa el camí de la felicitat en la vida quotidiana (ara ja no tant en la història) com la meditació, murmuració, interiorització (verb *bagà*) de la Torà, com una tasca per a tota la vida.

El fil conductor de la Bíblia

La Bíblia, doncs, a partir del seu fonament teològic, la Torà, s'organitza i es desenvolupa com un comentari o reactualització, en dos nivells, d'aquest seu fonament o matriu teològica. Els profetes són el primer nivell de comentari, teològicament molt fort, fixeu-vos que són al centre de la Bíblia hebrea, i fan com de frontissa de les altres dues seccions (Torà i Escrits), i els Escrits, en un segon nivell de comentari, que remet, d'alguna manera, a la vivència de la Torà en la quotidianitat. Tanmateix, aquesta secció tercera dels Escrits, comença amb un llibre teològicament molt fort: el Salteri.

La Bíblia, segons un conte (*masbal*) jueu antic, és com un immens palau amb

moltes estances. Hi ha una primera sala amb cinquanta portes, nombre que indica la plenitud, la totalitat. Si algú arribava a poder-ne obrir una, es trobava en una altra sala amb cinquanta portes més. I així una i altra vegada. El conte diu que tots els qui entraven en aquest palau es perdien i no en sabien sortir. Diu el conte, encara, que només un home savi i astut, Salomó, se'n va sortir: hi entrà bo i descabdellant un fil, i així hi pogué passejar i sortir-se'n (recorda el mite grec del laberint). Salomó, que a la Bíblia és el prototipus de l'home savi, troba el fil conductor del Llibre —recordem l'exhortació de sant Benet a salmejar amb saviesa, amb intel·ligència, amb astúcia (RB 19,4)—. Cal trobar el sentit del Llibre, el fil conductor, i per a reeixir-hi necessitem sobretot un mestre interior, el Mestre, que per a nosaltres és Jesús, que ens lliura el Sant Esperit.

Per a nosaltres, lectors cristians de la Bíblia, tal com els pares ja van fer, i Luter ho va accentuar amb contundència, el *cor scripturae*, el seu sentit, el seu fil conductor, és Crist, el Messies, aquell en qui culmina el pelegrinatge de la Torà, dels Profetes i dels Escrits (cf. Lc 24, 44). El Messies, per als cristians, és, es diu Jesús. ¿Què significa en hebreu Jesús?: salvació (Déu salva), de l'arrel *iaxhà*². La mateixa rel dels noms de Josuè (en realitat una altra manera de dir Jesús), Isaïes, Osees...

Per part meua, doncs, tenint en compte el significat del nom de Jesús, i prenent-lo a ell com a sentit i culminació de l'Esriptura,

² Permeteu-me ací un excursus a la tan controvertida pel·lícula "la Pasión de Cristo", de Mel GIBSON: una de les coses boniques del film és la invocació del Nom de Jesús, en arameu *Ieshuà*, que s'anava sentit de forma repetida i en diversos registres segons el qui el pronunciava, un fet que a mi em va emocionar molt quan la vaig veure.

Rafael Sanzio (1483-1520), *El profeta Isaïes*,
fresc de l'església de sant Agustí a Roma
(els profetes, segona secció de la Bíblia)

us en proposo un fil conductor. A mi m'ha ajudat molt a allò del conte, a no perdre'm en el laberint intrincat del Llibre.

Fixem-nos en els títols (hebreus) dels primers llibres de cada secció. El primer llibre de la Torà es diu, en hebreu: **en el principi, o, en el començament** (*bareixit*)³. Ens diu, doncs, que la primera secció de la Bíblia fa referència, tracta, s'ocupa del fonament teològic, de la constitució, de la identitat teològica del poble: al principi hi ha la paraula del Senyor (cf. Gn 1), la Instrucció, la Torà: El primer llibre de la segona secció, els Profetes, s'anomena **Josué**, nom hebreu que significa (com Je-

sús, que és el mateix), salvació. I, a més, els noms dels primers llibres de les subseccions dels Profetes posteriors (els 3 profetes majors i els 12 profetes menors), **Isaïes** i **Osees**, tenen la mateixa rel hebrea (*iax-bà*) de Josuè o Jesús, que significa salvació.

Això és: aquesta identitat teològica (Torà) es viu, s'experimenta, en la segona secció de la Bíblia, com a salvació en la història: salvació entesa com a do i com a tasca nostra alhora, en el desplegament diví i humà de l'aliança proclamada i celebrada en la primera secció, en la Torà, una aliança que compromet Israel a ser enmig dels pobles sacrament de la salvació de Déu.

Finalment, el nom del primer llibre de la tercera secció, els Escrits, és **Lloances** (*Tébilim*, el llibre dels salms). Això és, l'horitzó d'aquest camí, d'aquest itinerari que invita a pujar a Jerusalem és la lloança, la glòria, l'esclat doxològic del salm 150 (el darrer del Salteri), o de l'Apocalipsi, el darrer llibre del Nou Testament.

Un altre exemple que ens ajudarà a veure el treball fort de «relligament» teològic i literari que els rabins varen fer sobre el Llibre, i que ens indica com les tres seccions, *Torah*, *Nebiim* i *Ketubim* no són independents o simplement juxtaposades:

Gènesi
Èxode
Levític
Nombres

DEUTERONOMI

Josuè
Jutges
Samuel
Reis

³ L'evangeli de Joan comença amb les mateixes paraules: «En el principi» (Jn 1, 1).

El Deuteronomi, cinquè llibre de la Torà, del Pentateuc, fa alhora de llibre pont entre la matriu teològica de la Bíblia, la Torà, i la secció següent dels profetes. El Deuteronomi són els exercicis espirituals⁴ de refresc de la Torà que Moisès va predicar al poble just al llindar de la Terra Promesa. En realitat, aquest nom grec significa això: segona llei (*deuteronomos*), relectura de la Llei, de la Torà. I la teologia d'aquest llibre impregna d'alguna manera, no solament els quatre anteriors, sinó els quatre següents, talment que Js, Jt, Sa i Re se'ls anomena història deuteronomista, una teologia que impregna també bona part dels profetes posteriors, sobretot Jeremies.

4 L'expressió és del P. Jordi Latorre, salesià.

En conclusió: la Bíblia no és una biblioteca, malgrat el seu nom. És un llibre, és el Llibre, amb una estructura i un sentit, amb un fil conductor.

L'ordre dels llibres en la Bíblia cristiana

Comento ara, molt sumàriament, l'ordre diferent dels llibres en la distribució que en va fer la LXX, que adoptà també la Vulgata, i que és l'estructura oficial de la Bíblia de la comunitat cristiana, de l'Església.

La cosa més significativa és que els Profetes⁵ són situats al final de l'Antic Testament, en tant que se'ls valora com l'anunci i la preparació del Nou. El Pentateuc, en

5 Els Profetes posteriors, en els quals s'hi inclou a més Daniel i Lamentacions (Escrits a la Bíblia hebrea) i Baruc amb la Carta de Jeremies (deuterocanònics): Lm, Ba i Ctjr com a apèndixs de Jeremies.

William Blake (Londres, 1757-1827), *Noemí s'acomiada de la seva nora Orfà, però Rut es queda amb ella* (llibre de Rut, de la tercera secció de la Bíblia, els Escrits)

canvi, no sofreix variacions: la matriu de la Bíblia hebrea és respectada en la seva integritat, no es toca. Amb el nom de Llibres històrics, s'apleguen com un tot la història deuteronomista i la del cronista (en grec els llibres de les Cròniques reben el nom de Paralipòmens, que significa «Les coses deixades»), i s'hi afegeixen Rut i Ester (que formen part dels Escrits en la Bíblia hebrea), Tobit, Judit i Macabeus (deuterocanònics). La resta de llibres dels Escrits són agrupats sota el concepte de llibres poètics, sapiencials o didàctics, afegint-hi la Saviesa i l'Eclesiàstic o Siràcida o també Saviesa de Jesús fill de Sira (deuterocanònics). En la LXX i la Vulgata, doncs, ja hi ha tot un altre concepte, tota una altra visió teològica, atenent a la reordenació de la Bíblia. I cal dir, també, que pròpiament la Bíblia hebrea, amb la seva estructura actual (Torà, Profetes i Escrits), com ja hem dit, no es tanca fins al 90 dC. Amb tot, els Profetes continuen exercint la funció de frontissa, ara entre l'Antic Testament i el Nou.

Cal dir quelcom del darrer d'aquests llibres, el Siràcida, o Saviesa de Jesús fill de Sira, o millor, Eclesiàstic. Un llibre molt important per a l'Església, que fins li dona el nom. El seu traductor ens diu que el seu avi (Jesús fill de Sira, l'únic autor conegut de l'Antic Testament) el va escriure en hebreu. El text hebreu semblava perdut fins a la descoberta de la *ghenizà*⁶ de la sinagoga de El Caire, a finals del s. XIX, i de les coves de Qumran a la Mar Morta on se'n van trobar més fragments (1956) i a Massada (1964). Fins a aquestes dates, doncs, el llibre es coneixia solament en les seves versions grega, llatina i siríaca (la *Peshita*,

⁶ Una mena de pou, a les sinagogues, on es llençaven els rotlles inservibles de la Torà.

que equival a la Vulgata en siríac, traducció que data del segle IV).

La Bíblia cristiana, certament, no acaba ací. Els autors del Nou Testament, arrelats en la mateixa tradició de lectura i estudi de la Torà, dels Profetes i dels Escrits (bàsicament els Salms), són conscients que continuen el Llibre amb una nova secció, i escriuen així volgudament. Adoneu-vos d'un fet interessant: tenim, al principi del Nou Testament, cinc textos fonamentals, que vindrien a ser com la Torà, el fonament, la constitució del nou poble, l'Església: Mateu, Marc, Lluc, Joan i Fets dels Apòstols. A continuació tenim una sèrie d'escrius, les cartes, que, d'alguna manera, vénen a ser com els Llibres profètics (els *Nebiim*) del Nou Testament, amb valor de comentari i relectura de la primera secció, amb un fet molt curiós, si els comptem atenent al nom del llibre (sense tenir en compte 1a, 2a, 3a ...), són 15 llibres, com els profetes posteriors de la Bíblia hebrea: Romans, Corintis, Gàlates, Efesis, Filipencs, Colossencs, Tessalonicencs, Timoteu, Titus, Filèmon, Hebreus, Jaume, Pere, Joan, Judes. I, per acabar, l'Apocalipsi, que és com la doxologia del Nou Testament i de tota la Bíblia, i que ens situa en l'horitzó de la glòria, del terme del pelegrinatge, com el salm 150 o com l'acabament de 2 Cròniques i dels Escrits, que ens invita a pujar a Jerusalem, la Jerusalem espiritual, el lloc de l'encontre, de la comunió amb Déu, de la glòria, de la lloança, de la festa.

Voleu dir que l'editor o editors finals del Nou Testament amb l'ordre amb què el tenim (s. IV) no tenien present aquest significat profund de l'Antic Testament?

ESTHER DE WAAL

Per primer cop en la seva història, una dona ha predicat els exercicis espirituals a la comunitat de Poblet: la senyora Esther de Waal, anglicana, especialista en la Regla de sant Benet. Fra Lluís Solà, monjo de Poblet, ens en parla.

És anglicana, té vuitanta anys, casada amb un clergue anglicà, quatre vegades mare i nou vegades àvia. Viu en una petita casa amb jardí a la frontera entre Anglaterra i el País de Gal·les. Especialista en l'espiritualitat celta i gran coneixedora de la Regla de sant Benet.

Enguany la Dra. Esther de Waal ha predicat els exercicis espirituals anuals a la nostra comunitat. Per primera vegada, crec, en la història de Poblet, una dona ha estat, per uns dies, la mistagoga que ens ha ajudat a rellegir la nostra experiència i la nostra recerca de Déu. He dit més d'una vegada que, amb la nostra obstinació a apropar-nos al misteri de Déu gairebé sempre des de l'òptica masculina, ens en perdem la meitat, ens perdem la meitat de Déu.

Esther de Waal ens ha ajudat, en clau femenina, a rellegir la Regla de sant Benet, que és la pauta, escrita al segle VI, de la vida dels monjos, un text que estem obligats a rellegir constantment, a rellegir i a interpretar. Un text que, segons la Dra. Esther de Waal, està adreçat també als laics. De la seva relectura, en subratllo un aspecte decisiu: la Regla no fomenta una espiritualitat de gueto, i això és molt valuós per a l'Església i per a la societat actuals. És cert. La Regla es presenta a si mateixa com un text modest i obert, no tancat en si mateix. Aquest és el secret, ben segur, de la seva joventut el llarg de tants segles. El camí que proposa als monjos és el dels salms, com a breviar de tota l'Escriptura, sense la pretensió d'imposar un patró es-

piritual que ofegui l'espontaneïtat i la llibertat de la persona.

Hi ha grups, avui, en l'Església, que fan la impressió d'un gueto tancat. I parlo de grups importants, reconeguts i acceptats al si de la gran família eclesial. Quan en llegeixes les experiències, contades pels seus membres, tot és perfecte i meravellós, el cel a la terra, però tot seguit t'adones que això funciona únicament dins l'espai tancat del grup o del moviment. La Regla, per als qui la seguim, és un bon antídoto contra l'esperit de capelleta. Afavoreix una eclesiologia pasqual de portes i finestres obertes, molt a l'estil de Joan XXIII, allò de la font d'aigua fresca al mig de la plaça.

Cada monestir, en efecte, i tota església domèstica, hauria de ser sempre això al si de la gran Església i a la plaça del món. La font i la foguera d'una nova Pentecosta.

Lluís Solà

EVOLUCIÓ BIOLÒGICA:

marc general

L'any passat es va celebrar el centenari del naixement de Charles Darwin (1809-1882), el famós naturalista que va ser el pare de la doctrina de l'evolució biològica. Ha semblat oportú, doncs, dedicar aquesta secció a tractar en aquest i en propers articles la relació entre l'evolució i la fe cristiana. Per començar se'ns exposa, des del punt de vista científic, el marc general de les teories de l'evolució fins a l'actualitat. Ens en parla el professor Saverio Foresteiro.

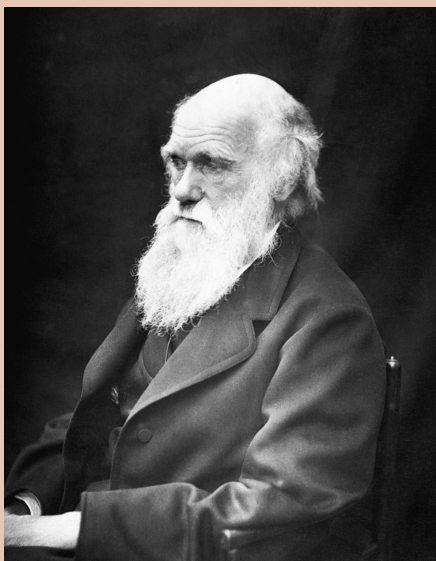
Introducció

Definida com el conjunt de canvis que tenen lloc al llarg de les línies de descendència dels éssers vius, l'evolució biològica presenta les manifestacions més espectaculars i sorprenents que es troben en la natura. La capacitat d'evolucionar prové de la capacitat de reproduir-se i és una propietat intrínseca dels éssers vius. El procés té una component històrica molt forta: unes vegades es produeix d'una forma determinista amb causalitat multifactorial, altres vegades assumeix un comportament estocàstic ja que la casualitat és important en l'evolució, com també ho és el temps. L'evolució és un procés transgeneracional amb velocitats que depenen de les contingències intrínseques a l'organisme o relatives al context mediambiental. Els seus productes principals són dos: la biodiversitat i l'adaptació. Evolucionen tant els productes (organismes i estructures) com els processos (les formes del seu funcionament).

Els productes de l'evolució biològica es poden observar en diferents àmbits jeràrquics, des d'organismes individuals a les biocenosis (comunitats biòtiques), els ecosistemes i a tota la biosfera. Estructures molt complexes, com ara els òrgans sensorials de molts animals i el cervell de la nostra espècie, i propietats com ara la capacitat d'aprenentatge, la conceptualit-

zació, l'expressió (no només en termes de comunicació, sinó com un instrument per a la representació interna) i altres característiques lingüístiques com són la gramàtica, la sintaxi i la semàntica, són el resultat de l'evolució biològica i els productes de la selecció natural. L'evolució biològica és un canvi de les espècies alhora constructiu i destructiu. Les espècies, no només tenen un origen, sinó que més tard o més d'hora canvien la seva identitat o bé s'extingeixen. Malgrat les aparences, no hi ha necessàriament progrés en l'evolució, només hi ha canvis, progressius de tant en tant.

Tot i que els organismes funcionen, i malgrat la teleonomia de molts processos i comportaments biològics, l'evolució no té cap finalitat, és un fi en si mateixa. En teoria, hi ha una teoria de l'evolució (matematitzada només en una petita part), que representa l'única teoria general de les ciències de la vida i és capaç de donar sentit d'unitat a un conjunt de fets i observacions experimentals molt diversificats. Formulada inicialment fa uns cent cinquanta anys, ha estat modificada en diverses ocasions per donar cabuda als principals èxits de la investigació biològica. La principal fita de l'evolució de principis del segle XX fou la "teoria sintètica de l'evolució", que integra el darwinisme naturalista amb el mendelianisme de laboratori. A la segona

Charles Darwin (1809-1882).

meitat del segle XX, el coneixement sobre els mecanismes genètics i moleculars ha permès grans avenços en l'anàlisi de la microevolució, i la irrupció de les noves interpretacions de la paleontologia i especialment les noves dades de la biologia del desenvolupament dels anys noranta estan fent madurar l'evolucionisme, impulsant a repensar els vincles entre la micro i la macroevolució. Aquest article té com a objectiu caracteritzar breument l'evolució biològica, i esbossar la història de les transformacions de la teoria de l'evolució.

1. La naturalesa i l'evolució biològica de la vida

L'evolució biològica és un aspecte particular del fenomen evolutiu més general conegut: l'evolució de l'Univers. Atès que l'origen de la primera cèl·lula fou un esdeveniment únic i irrepetible, si se cerquen les especificitats de l'evolució biològica en relació a la de l'univers físic, aquestes poden ser trobades gràcies a l'anàlisi de dos

fets importants: la relació entre l'evolució i la complexitat dels sistemes de vida amb la manera específica de l'evolució dels éssers vius. Les propietats biològiques amb què estan dotats els éssers vius, fan d'aquests uns sistemes intrínsecament molt complexos i amb una organització que es pot descriure només en part basada en el coneixement sobre les propietats físiques dels seus components. Molts dels comportaments dels organismes, de fet, no provenen de les propietats dels seus components, sinó que representen productes nous que sorgeixen a través d'interaccions, es perpetuen idèntics per generacions, estan subjectes a canvis, per tal de perpetuar-se en el temps i, eventualment, modificar-se.

En aquesta alternança incessant de tradició i innovació que constitueix l'evolució biològica, també les propietats biològiques decisives per a la història de la vida a la terra, han estat objecte de canvis, que han tingut un impacte enorme sobre els productes i processos biològics. El segon atribut que distingeix l'evolució física de la biològica, és que la primera s'esdevé per la transformació de la matèria, mentre que la segona a través d'un canvi del material que evoluciona. L'evolució biològica és, per damunt de tot, l'evolució del genoma; el procés d'auto-replicació de les molècules informatives comporta de tant en tant, per bé que no necessàriament, la producció incorrecta de còpies no idèntiques a l'original. L'existència de canvis en les molècules d'informació és una condició necessària perquè existeixi l'evolució biològica.

Una definició de la vida

A l'espera d'una definició formal de l'ésser viu, una definició com la de Pietro Omodeo (1996), on es troben resumits i interconnectats, l'"universal biològic" de –gairebé– tots els organismes, pot servir per posar de relleu els atributs empírics

suficients per a especificar la matèria viva i el seu comportament: “Ésser viu és un sistema obert, cel·lular, delimitat per un confí selectiu, recorregut de fluxos autoregulats de matèria, energia i informació gràcies als quals és susceptible de reproduir-se i evolucionar a través de les generacions, adaptant-se a entorns canviants”.

D'aqueta definició en sorgeixen quatre propietats: organització, metabolisme, reproducció i evolució; i, alhora, la indicació de l'obertura termodinàmica necessària (amb intercanvis d'energia, treball i massa), els fonaments cel·lulars, la necessitat d'una interfície activa de separació exterior-interior, l'existència d'una capacitat de regulació homeostàtica-homeorrètica, la presència d'informació, la capacitat de replicació i la reproducció, la modificabilitat de la identitat genètica com a resultat de canvis en la informació emmagatzemada i, finalment, la capacitat de modificar productes i processos en relació amb els canvis en les condicions externes. Una definició molt més breu que té com a objectiu captar el nucli termodinàmic essencial dels sistemes vius, fent cas omís dels atributs empírics, és la *d'objectes que resisteixen a la descomposició energètica a través de l'assimilació constructiva* (Rizzotti 2001), és a dir, a través d'un procés de creixement de la complexitat molecular degut especialment a condensació.

Evolució en el nivell de la població: els requisits mínims

Donada la naturalesa jeràrquica dels sistemes vius i els efectes relacionats d'escala, podem tenir diverses definicions d'evolució biològica: des d'aquella de tipus darwiniana segons la qual l'evolució fóra el conjunt de canvis que tenen lloc al llarg de les línies de descendència dels éssers vius, on es destaca el fet que les semblances objectives només són les causades per parentiu, a

aquella altra molt més general, centrada en la informació genètica i ancorada a la idea que la barrera transgeneracional només és superada per l'ADN, segons la qual l'evolució correspondria al canvi transgeneracional del genoma.

Si adoptem, en canvi, l'enfocament de la genètica de població, segons la qual l'evolució biològica es defineix com el canvi en la composició genètica d'una població, o com el canvi en les freqüències al·lèliques d'una població, el fenomen de l'evolució pot ser vist com una dinàmica temporal de propietats estadístiques de la reserva genètica d'una població generades essencialment per mutació, deriva i selecció. Per entendre la lògica interna de la microevolució, pot ser útil utilitzar els conceptes de “replicador” i “interactor”, presentats respectivament per Richard Dawkins l'any 1976 i per David Hull el 1980 i només en part corresponents als conceptes de “genotip” i “fenotip”. Un replicador és qualsevol objecte que transmet intacta la seva estructura a través de successives repeticions; un interactor és, en canvi, el material biològic que interacciona directament amb el medi ambient de manera que diferencia la replicació dels gens.

Els requisits mínims d'un fenomen evolutiu bàsic de tipus selectiu sempre inclouen un interactor i el seu replicador. El replicador codifica un tram fenotípic hereditari i disposa d'un mecanisme fiable per a l'auto-replicació, però que, no obstant això, genera variants informacionals de les vies del tram; aquestes s'apliquen en interactors relacionats amb el medi extern i amb una eficàcia diferent, que es tradueix en una probabilitat desigual de reproducció d'aquests i en un canvi en la proporció dels replicadors de què estan codificats. És evident, per tant, que, almenys a nivell elemental, l'evolució és una conseqüència lògicament necessària del fet que

Richard Dawkins (1941-).

els sistemes vius són sistemes coherents “proveïts d’un programa” (Ageno 1986). L’existència d’una jerarquia de sistemes, en el nostre cas els individus a sota i a sobre la població-espècie, fa que la noció de selecció natural no sigui trivial. Per desenvolupar la teoria de la selecció ha estat necessari entendre que l’èxit o el fracàs d’un individu podria influir en les propietats de la població-espècie a la qual pertany. En l’evolució, en realitat, les causes actuen en l’àmbit i a través dels individus, mentre que els efectes són perceptibles a escala de la població: és la població la qui evoluciona, no els individus que la componen.

2. Les teories de l’evolució

Orígens del pensament evolutiu

El problema del canvi dels éssers vius durant el temps és anterior, però de molt, al naixement de la biologia moderna. Entre els primers autors (metges, naturalistes i filòsofs), que interpretaren molts dels

coneixements anatòmics i embriològics, geològics i biogeogràfics del seu temps a la llum de la idea de canvi i de transformació de la naturalesa, hi trobem: el danès Niels Stensen (o Stenone, 1638-1686), que ja el 1667 va escriure sobre els fòssils i sobre la seva successió estratigràfica (*Nicolai Stenonis elementorum myologiae specimen, seu museuli descriptio geometrica*); nombrosos assagistes francesos com Benoît de Maillet (1656-1738), que en el seu *Telliamed* (escrit el 1715 i publicat pòstumament el 1748) sosté clarament la transmutació de les espècies, i Pierre Louis Moreau de Maupertuis (1698-1759), que argumenta difusament sobre la supervivència del més fort (*Vénus physique*, 1745); George-Louis Leclerc de Buffon (1707-1788), convençut de la transmutació de les espècies (*Histoire naturelle, générale et particulière, avec la description du Cabinet du Roi*, 1749-1789); a Gran Bretanya hi trobem l’escocès James Hutton (1726-1797), fundador de la geologia uniformitarianista (la Terra està subjecta a canvis uniformes i progressius), que en diverses ocasions (*Theory of the earth*, 1788; *Investigation of the principles of knowledge*, 1794) parla de l’evolució de la naturalesa i de l’adaptació de les espècies; i, encara, l’avi patern de Charles Darwin, Erasmus (1731-1802), que, convençut que l’entorn pot transformar les cries de les espècies, tracta de teories evolucionistes i de proves genètiques (*The botanic garden*, 1789; *Zoönomia, or, the organic laws of life*, 1794-1796).

Aquests acadèmics poden ser considerats precursors de l’evolució de diverses maneres, encara que ningú no concebé mai una teoria causal de l’evolució biològica basada en proves experimentals i d’observació. La possibilitat de l’evolució de la natura inanimada i de l’animada s’ha trobat, per tant, almenys ben bé durant un parell de segles, al centre d’un animat

debat entre fixistes i partidaris del canviament, tant en el marc de la ciència, com en el filosòfic o, més general, en l'àmbit cultural. Contrari al fixisme encara viu durant el segle XVIII (les espècies són immutables i constants des de la seva creació), l'evolucionisme concebé la modificabilitat de les espècies i l'aparició de noves espècies.

La teoria de Darwin de l'evolució i els seus precursors

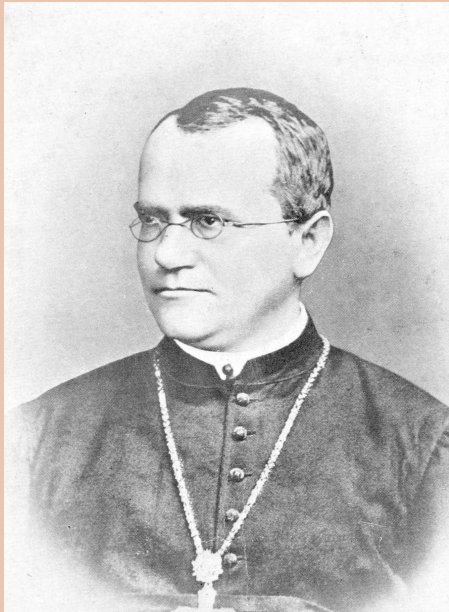
El primer naturalista que va desenvolupar un veritable programa de recerca sobre l'evolució de les espècies va ser Jean-Baptiste Lamarck (1744-1829), tot i que en va donar una explicació errònia, unint causalment l'evolució observada a una hipotètica herència dels caràcters adquirits (*Philosophie zoologique*, 1809). Anys més tard, seran quatre autors escocesos els qui escriuran sobre l'evolució: l'any 1813, Ch. William Wells, un metge, parla de mecanismes capaços de produir l'adaptació al clima en els éssers humans. L'any 1831 Patrick Matthew, horticultor, es refereix explícitament a "selecció" dels més aptes. Per la mateixa època, el geòleg Charles Lyell (1797-1875) formula (*Principles of geology*, 1830-1833) una teoria actualista sobre la transformació de l'escorça terrestre, mentre que l'any 1844 es publica de forma

anònima, el llibre *Vestiges of the natural history of creation*, on Robert Chambers (1802-1871) esbossa una teoria de l'evolució en clau lamarckina i progressista amb la intenció de fonamentar sobre bases científiques una visió personal del progrés social. Per fomentar l'acceptació de la seva cosmogonia progressista, Chambers, editor d'ofici i naturalista per diversió, presenta l'evolució de la naturalesa fins i tot com a expressió d'un pla diví. No obstant això, com és sabut, la teoria de l'evolució que va prevaler sobre tots els altres i que encara avui dia nodreix la biologia moderna és la teoria darwiniana de l'evolució centrada en el principi de la selecció natural.

El paper de la selecció com el mecanisme principal de l'evolució fou descobert independentment per Charles Darwin (1809-1882) i Alfred R. Wallace (1823-1913). Si recordem que a l'època, el terme 'evolució' indicava les etapes del desenvolupament embrionari i era ple de connotacions finalístiques, s'entén que la idea de l'evolució a través d'un agent de selecció en el present i sense tenir en compte les mires al futur, hagi pogut entrar en col·lisió amb la tradició, encara viva en l'època de Darwin, segons la qual l'evolució implicava el desplegament d'un pla, l'execució d'un programa predefinit i l'actuació d'un projecte degut a una causa interna o transcendent, a un ésser intel·ligent, un «arquitecte», un creador. Totes les investigacions de Darwin des de 1838 a 1858, es van dedicar al desenvolupament d'una teoria molt articulada de l'evolució biològica, la "descendència amb modificació", relativa tant a la producció de l'adaptació, com a l'origen de noves espècies. A més, va captar també el valor fortament transgressor, especialment en el pla sociocultural, de la idea mateixa d'evolució; tant és així que en la primera edició de *On the*

L'obra de Charles Darwin - *The Origin of Species*

Gregor Mendel (1822-1884).

Pierre Teilhard de Chardin (1881-1955).

origin of species (1859) la paraula "evolució" no apareix mai.

Les teories posteriors a 1859

A finals del segle XIX i principis del segle XX hi ha hagut molts tipus de teories sobre els éssers vius. Alguns autors han acceptat la idea d'evolució però no la selecció, raó per la qual són evolucionistes no darwinians; altres evolucionistes, els que accepten la idea de selecció i refuten la de progrés, han de ser considerats darwinians. Entre les teories anti-darwinianes més conegudes i seguides, trobem l'ortogènesi per causes internes de Thomas Eimer (1843-1898), l'aristogènesi de Henry F. Osborne (1857-1935), l'ologènesi de Daniele Rosa (1857-1944) i el "principi omega" de Pierre Teilhard de Chardin (1881-1955): teories autogenètiques antiseleccionistes i progressistes que tenen més o menys en comú la idea d'una tendència intrínseca dels éssers vius al seu progrés i perfeccionament.

Just després del començament del segle XX, amb el redescobriment de les lleis de Mendel, s'afirmaren ulteriors evolucionismes no darwinians (tot i que no progressistes) com el mendelianisme i el mutacionalisme, que en negar qualsevol paper a la selecció natural, van assignar a la variació genètica, és a dir, més exactament a la mutació, la tasca de ser el motor de l'evolució, fins i tot d'aquella de caràcter adaptatiu. Entre els anys vint i trenta, amb l'aparició de la teoria genètica de poblacions de les mans dels britànics, Ronald A. Fisher (1890-1962) i John B.S. Haldane (1892-1964) i de l'americà S. Wright (1889-1988), es disposa finalment d'una teoria matemàtica de l'evolució, en la qual es troben conciliats els contrastos entre mendelians (segons els quals, l'herència per ser discreta, l'evolució només podria ser discontinua, anar a salts) i els biomètrics (que, especialitzats en l'anàlisi

dels caràcters quantitius de variació fenotípica contínua, veuen l'evolució com un procés substancialment gradual). Per tant, són els genetistes de poblacions els qui han de demostrar fonamentat el darwinisme, és a dir, l'eficàcia de la selecció natural sobre els efectes fenotípics de les mutacions genètiques, fins i tot d'entitats de petites dimensions i la seva capacitat per produir l'adaptació.

La "teoria sintètica de l'evolució"

Un altre important avenç en l'estudi de l'evolució es va fer durant la dècada 1937-1946 per un petit grup d'acadèmics que va dissenyar el que és universalment conegut com "teoria sintètica de l'evolució", i que representa la partida de naixement de la moderna biologia evolutiva. Els principals arquitectes de la teoria sintètica, el genetista Theodosius Dobzhansky (1900-1975), els zoòlegs Julian Huxley (1887-1975) i Ernst Mayr (1904-2005) i el paleontòleg George G. Simpson (1902-1984), són capaços de connectar una sèrie d'adquisicions disciplinàries locals de genètica, sistemàtica i paleontologia en un cos teòric global. La identitat de la teoria sintètica es basa en la gradació evolutiva ja sigui en l'adaptació com en l'especiació, amb la idea que la variació genètica està organitzada en un fons de gens de propietats de la població i amb la convicció, assolida experimentalment, que la selecció és un dels principals factors de l'evolució i l'única causa de l'adaptació. La investigació que condueix a la teoria sintètica dona una resposta a moltes preguntes sobre l'evolució i contribueix a crear-ne de noves. Analitza la relació entre la especiació i els mecanismes genètics, reconeixent l'existència d'una discontinuïtat no només morfològica, sinó també genètica entre l'espècie neoformada i l'espècie parental; s'identifiquen i detallen els mecanismes d'aï-

llament reproductiu entre espècies afins que conviuen al mateix territori "espècies simpàtiques"; es demostra que les espècies no són entitats purament nominals sinó que compten amb concretesa biològica i s'estructuren en poblacions, de les que se n'estudien la continuïtat i la discontinuïtat de la variació geogràfica, arribant a aclarir que l'adhesió d'una població (que representa l'entitat biològica evolucionable d'alt nivell) a una o altra espècie és determinada per una relació de naturalesa reproductiva. També s'ha provat i destacat el fet que la pertinença d'una població a una espècie no constitueix una propietat "essencial" (i, per tant, immutable), sinó que és una propietat "relacional", de caràcter històric i mudable amb el temps. La probabilitat d'èxit reproductiu entre els membres de la població varia de generació en generació i està circularment relacionada amb el grau de parentiu genètic (correctament definit) entre les poblacions.

Uns anys més tard, a les conclusions de Dobzhansky, Huxley, Mayr i Simpson, s'hi afegeixen les contribucions del zoòleg i morfòleg Ivan I. Schmal'gauzen (1884-1963), del botànic George L. Stebbins (1906-2000), que estén la teoria a la botànica aclarint el pes de la poliploidia i de la hibridogènesi en la especiació de les plantes, i del zoòleg Bernhard Rensch (1900-1990), el qual l'any 1947 amb un llibre sobre l'evolució supraespecífica, *Neuere Probleme der Abstammungslehre*, es pot dir que completà l'elaboració de la teoria sintètica, gairebé un segle més tard de *On the origin of species*. La contribució de Schmal'gauzen, resumida en el volum *Factors of evolution* de 1949, és particularment original i diversa. Mentre dedica una anàlisi exhaustiva de l'evolució darwiniana de les poblacions en relació amb la variació ambiental, Schmal'gauzen basa la seva re-

cerca en un enfocament organicisma, sentint la naturalesa jeràrquica dels sistemes vius, tracta d'il·lustrar la relació entre les propietats genòmiques, organísmiques i poblacionals. A més, es dedica a l'estudi de la relació entre genotip i ambient, i desenvolupa el concepte de "norma de reacció", proposat originàriament per Richard Woltereck (1877-1944). Avançant la idea d'una selecció estabilitzant basada en la norma de reacció, il·lustra els possibles mecanismes subjacents a la plasticitat fenotípica i, finalment, apunta a la relació entre la selecció i els processos de desenvolupament, un dels grans temes de l'evolució futura.

3. Els grans descobriments i desenvolupaments teòrics recents

Amb el naixement de la biologia molecular i la transformació en aquest sentit primer de la genètica i, més endavant, de la biologia del desenvolupament, i amb les noves adquisicions de la paleontologia i de la mateixa biologia evolutiva, s'està dibuixant, en un estat incipient, una teoria de l'evolució de tercera generació, després de la de Darwin i de la sintètica. La reforma en curs de la teoria sintètica conserva inalterat el seu caràcter darwinian per la centralitat que es dona a la selecció, però s'enriqueix amb importants aportacions procedents no només de la paleontologia sinó també de la biologia del desenvolupament i de l'etologia, disciplines que no van participar en l'elaboració de la teoria sintètica, però tanmateix totes dues capaces d'equilibrar en el sentit organísmic, i amb una major atenció al pes evolutiu dels senyals mediambientals, l'estructura de la teoria evolutiva. S'informa molt breument d'alguns dels principals descobriments i desenvolupaments teòrics de les dècades recents, que contribueixen directament a la reelaboració de la teoria sintètica tradicional.

Paper de les extincions en massa en l'evolució. Les extincions en massa consisteixen en la sobtada desaparició de moltes espècies que viuen en hàbitats molt diferents. Les cinc grans extincions en massa (a finals de l'Ordovicià, en el tardà Devonià, al final del Permià, al final del Triàsic, al final del Cretaci Superior - inici del Terciari) tenen característiques que les distingeixen de les normals extincions de fons i es consideren crucials per a la renovació del conjunt biològic terrestre. El fenomen de les extincions massives posa en relleu el paper de l'atzar en l'evolució i mostra els límits de l'adaptabilitat de les espècies en relació amb els esdeveniments en gran part o totalment impredecibles, com ara erupcions volcàniques, glaciacions, canvis en el nivell del mar, impactes de meteorits, etc.

Teoria de l'equilibri puntuat (o intermitent). Anunciada el 1972, la teoria de Niles Eldredge i Stephen Jay Gould (1942-2002) sosté que, contràriament al que preveu la teoria sintètica, les espècies fòssils no mostren grans variacions temporals i els canvis morfològics en la sèrie estratigràfica són petits i no orientats. La idea subjacent és que una espècie es mantingui estable durant molts milions d'anys, per tal de ser abruptament substituïda per una nova espècie que s'ha originat en coincidència de períodes curtíssims però d'especiació molt intensa. Segons aquest punt de vista, l'evolució es caracteritzaria principalment per la cladogènesi i no tant per les transformacions anagenètiques, amb una reducció del pes de l'adaptació.

Teoria endosimbiontica de l'origen de la cèl·lula eucariota. Proposada el 1970 per la microbiòloga Lynn Margulis, argumenta que els principals òrgànuls de les cèl·lules eucariotes (mitochondries i cloroplasts) no derivarien autogènament de la invaginació de la membrana plasmàtica,

Lynn Margulis (1938-)

sinó de l'associació de petites i antigues procarïotes (autòtrofs, els avantpassats dels cloroplasts; heteròtrofs, els de les mitocondries), penetrats en una gran cèl·lula procariota ara fa entre 2 i 1,5 milions d'anys, quan l'atmosfera s'estava enriquint d'oxigen. Aquesta teoria destaca

el paper evolutivament propulsiu de la cooperació simbiòtica. L'avantpassat de la mitocondria heterotròfica hauria estat beneficiat tròficament per la presència de cloroplasts autòtrofs que, al seu torn, essent com són anaeròbics, s'haurien beneficiat enormement per la presència d'una cèl·lula com la mitocondria que és un actiu consumidor d'oxigen, indispensable en el procés de fosforilació oxidativa.

Origen de la conducta altruista i la sociabilitat. L'existència de diversos tipus d'actes altruistes i l'esterilitat de casta dels himenòpters eusocials van quedar sense explicació, fins que el 1964 William Hamilton (1937-2000) no en va demostrar l'admissibilitat teòrica elaborant la teoria de la selecció de parentela i el concepte de "fitness global" (*inclusive fitness*). El model matemàtic de Hamilton posa de manifest que com més gran sigui el nombre de gens compartits entre donant-altruista i receptor, més gran serà el benefici obtingut pel donant pel fet de ser altruista. Admetent-se que sigui capaç de reconèixer el parentiu, un altruista tendeix per això a ajudar més els parents més propers del que ho

pugui fer amb els més llunyans. Més en general, però, l'eusociabilitat dels insectes sembla haver estat originada i evolucionada ja sigui per selecció individual com per selecció de parentiu.

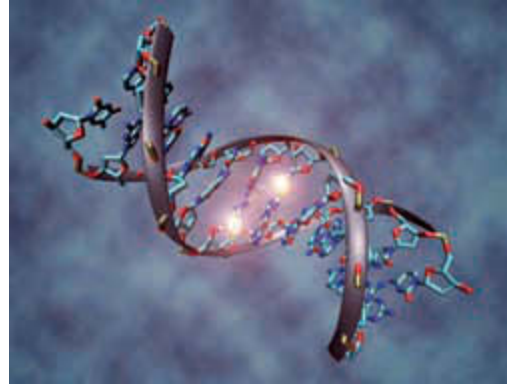
Gens homeòtics i Evo-Devo. El descobriment que es va produir als anys vuitanta dels gens *Hox*, gens reguladors de nivell directiu superior, planificats de cara a l'activació controlada de bateries d'altres gens implicats en l'organització espacial de l'embrió (la seva expressió especifica l'eix anterior-posterior de tots els animals), permeté de tenir per primera vegada un mecanisme que explica la relació entre la mutació genètica i la producció de la biodiversitat taxonòmica de rang elevat. Només per citar alguns exemples, les diferències en l'expressió dels gens *Hox* expliquen tant la reducció del segon parell d'ales en els dípters, com les pseudopotes de les larves de les papallones, com també, fins i tot la pèrdua de les extremitats de les serps. L'existència dels gens homeòtics i l'observació de l'enorme impacte de les seves mutacions en l'arquitectura corporal són també evidència que una mutació d'un sol gen *Hox*, implicant profundes alteracions de centenars d'altres gens, pot ser suficient per produir un nou tipus d'animals. Els estudis sobre els gens *Hox*, que entren dins de l'anomenada "biologia evolutiva del desenvolupament" (Evo-Devo, *Evolutionary developmental biology*), no només estan demostrant la importància de la ontogènesi en els processos evolutius, sinó que, a través de la futura integració de la genètica del desenvolupament i de la genètica de població prometen d'oferir llum sobre la relació entre la micro i macroevolució.

La plasticitat del fenotip. L'adaptabilitat de les larves i embrions a l'ambient es coneix des del segle XIX, però només

d'uns decennis ençà, tenim els instruments metodològics i tècnics per a investigar a fons que puguin aclarir el paper de la funció de mapa genotip-fenotip. Aquesta relació no és lineal (el mateix genotip, de fet, pot produir una varietat de possibles fenotips, segons les interaccions gen a gen i gen a ambient), i la investigació iniciada als anys noranta destaca l'enorme importància evolutiva de la plasticitat fenotípica. Els estudis fan servir models animals, però sobretot també de plantes (un estil de vida sedentari està directament relacionat amb una elevada plasticitat: les plantes són més plàstiques que els animals, i, entre aquests, les espècies sèssils, com esponges i corals, en són més que les espècies amb la locomoció). L'interès general d'aquestes recerques rau en descobrir com els senyals ambientals influeixen en els productes del desenvolupament. Això implica un nou enfocament, híbrid entre el propi de laboratori i el de caràcter naturalista, amb la descripció mecanicista que cerca la integració amb la descripció de les relacions ecològiques entre els organismes en desenvolupament i l'ambient.

L'herència epigenètica. Consisteix en la transmissió d'informació no codificada en la seqüència de nucleòtids, d'un individu a la seva descendència. Es manifesta a través del conjunt de processos que modulen l'expressió dels gens en els organismes multicel·lulars, principalment durant el desenvolupament, a través de la interacció entre gens i entre els gens i els seus productes. Conrad Waddington (1905-1975), que va encunyar el terme "epigenètica" (l'estudi de canvis heretables en la funció d'un gen que es produeixen sense canvis en la seqüència de nucleòtids), i després d'ell altres genetistes han descobert que no tota la informació necessària per a la producció del fenotip resideix en

Cadena d'ADN

l'ADN. Per exemple, les diferències fenotípiques entre les abelles obreres i reines no són genètiques (totes dues posseeixen el mateix genoma), sinó totalment epigenètiques i depenen de la dieta de les larves. Entre els fenòmens epigenètics més coneguts s'inclouen la compensació de la dosi d'inactivació del cromosoma X en les femelles dels mamífers, l'*imprinting* genòmic i l'*imprinting* per metilació. Les investigacions actuals estan especificant els tipus de senyals externs capaços d'induir l'aparició d'una activitat epigenètica i dels seus mecanismes moleculars relacionats. Un nombre creixent d'investigadors creu que la clau per entendre l'evolució de les espècies i les seves poblacions és l'estudi de les influències ambientals sobre els sistemes de desenvolupament. La recerca sobre l'heredibilitat epigenètica i la plasticitat fenotípica ofereixen molt d'espai a la funció de l'ambient en l'evolució i ambdues, en perspectiva, semblen convergir cap a una ecologia evolutiva de desenvolupament (Eco-Evo-Devo) centrada en la relació entre la informació genètica i la informació ambiental.

Saverio Foresteiro

DECLARACIÓ DE LA CONGREGACIÓ CISTERCENCA DE LA CORONA D'ARAGÓ SOBRE LA RELACIÓ DELS MONESTIRS AMB L'ENTORN NATURAL. SIGNIFICAT I IMPLICACIONS

El passat 11 de juliol, diada de sant Benet, l'abat de Poblet, com a Abat President de la Congregació Cistercenca de la Corona d'Aragó, va promulgar la Declaració de la Congregació Cistercenca de la Corona d'Aragó sobre la relació dels monestirs amb l'entorn natural. D'aquesta Declaració, que des d'aleshores regula la vida dels monjos i monges de la Congregació tant a grans línies com en la concreció de la vida quotidiana, ens en parla i ens la presenta el Sr. Josep M. Mallarach, membre de la Germandat de Poblet i qualificat assessor mediambiental del monestir. L'autor, en aquesta exposició, ens convida a llegir, conèixer, estudiar i viure aquesta Declaració.

Al llarg dels darrers anys, en particular des de la Cimera de la Terra de 1992, la magnitud i la gravetat dels problemes mediambientals s'ha anat fent més palesa, des de l'escala global fins a la local. El concepte de 'crisi ecològica' ha esdevingut de domini comú i les repercussions que té el canvi climàtic global o les pèrdues de biodiversitat, són cada vegada més ben compreses, així com ho són les seves implicacions, més enllà de la justícia ambiental, en el camp de la justícia social, començant per la fam, que l'any 2009, malauradament, va assolir un rècord històric al món. També s'han anat posant de manifest els vincles directes que existeixen entre aquesta crisi i l'estil de vida consumista que s'ha implantat en els països més rics.

El magisteri de l'Església, especialment des de Joan Pau II i amb més insistència encara durant el pontificat de Benet XVI, ha estat clar i eloqüent en aquest sentit, i ens proposem presentar-lo en el futur. Es

pot resumir en una idea clau: la necessitat d'emprendre una conversió ecològica seriosa i coherent. Aquesta conversió ha de tenir unes característiques diferents segons les regions, certament, però adquireix una responsabilitat i una urgència especial en països com el nostre que formem part d'aquest 20% de la humanitat que consumim el 80% dels recursos que el Planeta ens ofereix com a do gratuït del Creador. Perquè la crisi ambiental té unes repercussions de justícia social de primer ordre i ens mostra que la responsabilitat que tots tenim envers els nostres germans, així com envers les generacions futures, és indefugible.

El monestir de Poblet, a semblança dels altres monestirs que integren la Congregació Cistercenca de la Corona d'Aragó, no ha volgut romandre aliè a aquests reptes del nostre temps. Més que una conversió ecològica, però, en aquest cas escau parlar de reconversió, car les comunitats cistercenques al llarg de la major

Llums d'energia solar

part de la seva història, han estat plenament coherents amb el medi ambient; més encara, durant segles els cistercencs van ser capdavanters en el que avui en diríem bones pràctiques en la gestió prudent dels boscos, els conreus, les pastures, l'aprofitament de l'energia hidràulica, etc. en bona part del continent europeu.

Per tal de fonamentar bé la reconversió ecològica, es va iniciar un procés de reflexió que va donar lloc a un primer esborrany de declaració a les darreries de 2007, que fou presentat i aprovat en una reunió del Consell de l'Abat President, tinguda al monestir de Valldonzella el dia 11 de gener de 2008. Aquest text fou examinat i debatut en les quatre comunitats cister-

cenques, al llarg de l'any 2008, es va acabar de polir amb calma, i fou aprovat en els capítols dels quatre monestirs.

La Declaració consta d'un preàmbul, dues parts i unes conclusions. Té 21 pàgines d'extensió i va seguida d'un apèndix que compendia la doctrina social de l'Església en aquesta matèria. La primera part resumeix els fonaments de la fe cristiana en relació a l'entorn (§5-8); exposa els fonaments de la tradició monàstica: Regla de sant Benet i tradició cistercenca (§ 9-16); fa una síntesi dels problemes mediambientals actuals (§16-25); i sintetitza la resposta del Magisteri de l'Església (§ 26-28). La segona part planteja els reptes ambientals, tal com la comunitat científ-

ca els ha diagnosticat, i els compromisos que les comunitats cistercenques adopten en relació a l'aire (§30-21), a l'aigua (§ 33-35), la terra, els cultius, el comerç i els residus (§36-40); els boscos i la biodiversitat (§41-44) i l'energia (§45-46). Els quatre darrers punts formen les conclusions. El §50 i darrer diu així: *Amb aquesta Declaració volem oferir un model actual, propi d'homes i de dones del segle XXI, que volent viure en profunditat i coherència la seva fe, es proposen fer front de manera concreta als problemes mediambientals dels quals se senten, en part, responsables i que condicionen la vida de les futures generacions d'habitants del nostre planeta. Esperem, així, treballar per tal que els futurs monjos i monges i, en la mesura del possible, tots els homes i dones, visquin en un món millor.*

Finalment, el dia 11 de Juliol de 2009, el P. Abat de Poblet, en qualitat d'Abat President de la Congregació, va signar el Decret que aprova i promulga la Declaració. En aquest decret s'indica que *"les intencions i propostes de la Declaració hauran de ser tingudes en compte per les comunitats com a tals així com per cadascun dels monjos i monges membres d'aquesta Congregació"*. També se'ls invita a *"fer conèixer aquest text a totes les persones que s'apropen als monestirs, per tal com creiem que el seu coneixement pot ajudar als homes i dones del nostre temps a prendre més consciència dels problemes existents en la relació amb el medi ambient, i de la resposta que se'n pot donar des d'un seguiment radical de Crist"*.

El text íntegre de la Declaració és disponible —en la versió original catalana i traducció castellana, i aviat també en versió francesa i anglesa— a la web del monestir de Poblet, dins de la secció *Actualitat*, en l'apartat de *Notícies*. Convidem a tots els membres de la Germandat a llegir-lo amb atenció.

En un proper número de la revista ens proposem donar raó de les accions concretes que el monestir de Poblet ha emprès a resultes d'aquesta reconversió ecològica. Avancem, però, que el P. Abat en va lliurar una relació al Conseller de Medi Ambient i Habitatge, Hble. Sr. Francesc Baltasar, amb motiu de l'acte del 25è aniversari de la creació del Paratge Natural d'Interès Nacional, celebrat al Palau de l'Abat el dia 9 de novembre de 2009, com a testimoni de la voluntat de coherència amb els compromisos que la comunitat pobletana va adoptar en aquesta Declaració.

Per cloure aquesta ressenya cal remarcar que aquesta Declaració ha estat capdavantera no sols dins l'orde del Cister, sinó també en els ordes monàstics del país.

Es tracta, doncs, d'un missatge important, no sols per a les comunitats cistercenques que s'hi han compromès amb fermesa, sinó per a tots els membres de la Germandat del Monestir de Poblet, ja que ens interpel·la a fer la conversió de cor a la qual ens convida l'Església i adoptar, en conseqüència, canvis concrets en les nostres vides, en les nostres llars, les nostres feines i el nostre lleure, per reduir els efectes negatius que tenen en el medi ambient i en els nostres germans més desfavorits.

Josep Maria Mallarach

GABRIEL MARCEL O EL SOCRATISME CRISTIÀ

Gabriel Marcel, filòsof i dramaturg francès que es va convertir al catolicisme el 1929, es va oposar a tot sistema filosòfic rígid. La seva producció dramàtica i filosòfica es va caracteritzar per una síntesi entre l'existencialisme i l'obertura al misteri. Es pot considerar també un filòsof de l'esperança. Ens en parla el doctor Salvador de Brocà, catedràtic de Filosofia a la Universitat de Tarragona i professor de l'escolasticat del monestir de Poblet.

Introducció

És probable que Corneli Fabro¹ tingui raó quan diu que si cal parlar d'existencialisme teològic en sentit propi, únicament Kierkegaard² podria reivindicar-lo. El gruix de la filosofia existencial va nodrir la seva vitalitat de la fascinació generada en el seu moment sobre nombrosos esperits per la presència d'un còctel tan imaginatiu com confús de Hegel (1770-1831), mestre en contaminacions teològiques, i Nietzsche (1844-1900), crític confessat del món modern, amb l'auxili de la fenomenologia.

Tanmateix, és innegable que a la tendència de l'esperit finit cap a l'ésser i cap a l'infinít vist com a moviment llançat al no-ser i a la

Gabriel Marcel

1. Cornelio Fabro (1911-1995), filòsof, religiós estigmatí i sacerdot nascut en Udine, Itàlia. Se li reconeix -entre altres mèrits intel·lectuals- haver retornat el tomisme a les seves arrels i haver-lo posat en relació amb el pensament modern. Va ser, a més, un dels primers estudiosos de l'existencialisme, i va introduir a Itàlia l'obra de Kierkegaard, que va traduir directament del danès.

2. Filòsof danès (1813-1855). La seva obra es caracteritza per una doble polèmica: contra el racionalisme de Hegel i contra l'establishment politicoeclesial del seu país. Kierkegaard subratlla la prioritat de l'existir sobre el conèixer i de l'individu singular sobre la idea universal. L'existència humana, amb la seva singularitat, la seva problemàtica i el seu risc, no pot englobar-se en cap sistema. La tasca de l'home consisteix no pas a pensar l'existència, sinó a construir-la responsablement.

finitud, propi d'autors com Sartre (1905-1980), Jaspers (1883-1969) i Heidegger (1889-1976), acabaria per oposar-se en el seu mateix àmbit referencial, una reflexió que recollia els intents més originals de la tradició espiritualista francesa des de Pascal (1623-1662) a Boutroux (1845-1921), Blondel (1861-1949) i Bergson (1859-1941). El seu representant de més interès, que en tot moment va rebutjar la denominació d'existencialista cristià per a designar la seva filosofia, fou Gabriel Marcel (1889-1973).

Nota biogràfica

Nascut a París, professor a l'École Normale Supérieure, va destacar més com a dramaturg, crític literari i musical, que per la seva activitat docent. Estudis de Schelling així com de l'idealisme anglès de Royce i de la seva reflexió en torn a la fidelitat, Marcel fou encaminat a la filosofia en part com a resultat de les seves experiències a la Primera Guerra mundial. El seu interès dominant va anar dirigit en la seva investigació filosòfica a esbrinar què s'entén per existència de Déu i immortalitat de l'ànima i a distingir entre l'objectivitat, estimada per l'idealisme com el constitutiu de l'ésser, i l'existència. Abans inclús de conèixer els escrits de Kierkegaard, Marcel es va posar com a meta l'elaboració d'una filosofia de l'existir com la concreta unitat de l'existència i de l'existent. Va anar formulant la seva reflexió a mode d'un diari en el qual anotava els seus suggeriments sobre els esdeveniments de la vida de cada dia i feia ús de l'expressió dramàtica en les seves obres teatrals i en l'assaig, com a mitjans comunicatius que han pogut arribar així a un públic més ampli.

Els eixos del pensament de Gabriel Marcel.

Tractaré de resumir, en uns quants punts centrals, les línies mestres de la reflexió de Marcel.

El problema i el misteri

En primer lloc és bàsica la seva distinció entre **problema** i **misteri**. Un problema, com explica en el *Diari metafísic* i en el *Misteri del ser*, és quelcom que ens trobem davant de nosaltres, respecte del qual som espectadors i prescindim, en certa mesura, de nosaltres mateixos. Enfrontem els problemes mitjançant la dialèctica, fundada en la distinció de subjecte i objecte, de subjecte i predicat. Tanmateix, pel fet de ser un pensar despersonalitzat, la dialèctica té una escassa eficàcia per a l'home, a qui primordialment li interessa el misteri. Això no vol dir que el primer sigui accessible i el segon incomprensible. Un problema és, senzillament, allò que se'm proposa, per bé que el que se'm proposa, essent extern, correspon a allò donat. En canvi,

un misteri és quelcom en què un mateix està immers, quelcom en què ens trobem compromesos, l'essència del qual no es troba al davant meu, sinó, alhora, en nosaltres mateixos (*Être et avoir*, p. 145). Per aquesta raó el misteri pot ser aclaridor i per això també la qüestió sobre l'ésser entra en l'àmbit del misteri i no en el del problema. D'aquesta manera, el pensar esdevé un compromís, una acció en la qual el mateix subjecte és un element d'una més plena objectivitat, el centre d'una experiència ontològica. La filosofia ha de ser personal d'una manera apassionada i dramàtica amb la consciència que no estem assistint a un espectacle, sinó que cal comprometre's tothora. El filòsof no pot, doncs, construir una teoria acabada, sinó un seguit d'aclariments que, com a meditació en veu alta, ajudin els altres en el decurs de llur existència.

Existir i tenir

En segon lloc, dilucidar la significació de l'existir demana prèviament saber què és tenir. Hi ha un tenir **possessiu** i un tenir **implicatiu**. En el primer, allò posseït es troba fora del posseïdor. És el cas de la propietat, en el sentit usual i en el sentit jurídic de la paraula. En canvi, el tenir implicatiu fa referència al fet de tenir tal o qual qualitat, només concebible com lligada a alguna capacitat d'aquell que la té. Aquest tipus de 'tenència' esborra tota mena de distinció entre aquell que té i allò tingut. Dirà Marcel que es tracta d'un tenir misteriós, no problemàtic.

El tenir implicatiu per antonomàsia és el que ens lliga al cos, el tenir per a si per excel·lència constitutiu de la nostra encarnació, el fet de ser, pel que sembla, el nostre cos sense, però, poder-nos identi-

ficar ni diferenciar d'ell mateix. La nostra existència és inseparable de l'encarnació i tan sols a partir d'aquest lligam hi han fets, a més que les coses es donen exclusivament en la mesura que les considerem perllongaments del nostre cos. El fet d'estar units a ell, i a través d'ell, amb les coses, és la situació de l'home, dit d'una altra manera, la nostra existència és la nostra situació com a éssers encarnats. Això permet, diu Marcel, la participació no objectiva però sí existencial en la vida.

En la desesperació i la deslleialtat ens destruïm a nosaltres mateixos i ambdues actituds representen la negació efectiva de l'ésser, el nihilisme o una forma de nihilisme. Ara bé, la superació, sempre possible, d'aquestes pulsions de mort, són la clau de l'entrega existencial que Marcel anomena transcendència i que es dona en determinats actes de naturalesa privilegiada com l'esperança, l'amor i, en especial, la lleialtat.

Creure i ser

Aquestes són les situacions que, segons Marcel, individualitzen l'ésser espiritual com a tal i prescindeixen de la dissolució idealista de l'ésser en l'universal indeterminat que, tot seguint Hegel, 'dialectitzen' els conceptes de la Revelació. La lleialtat, en concret, és el reconeixement de quelcom verdaderament durador i planteja la qüestió de com podríem saber si la nostra actual disposició d'ànim persistirà, i, en cas contrari, com és possible que actuéssim com si hagués de persistir. Amb això posem de relleu que malgrat la tendència a identificar-nos amb els nostres successius estats d'esperit, la nostra personalitat autèntica va més enllà de tots ells, a més que, en darrera

instància, decidim amb la nostra voluntat per damunt del tarannà del moment. En incitar la nostra voluntat i secundar la nostra personalitat, la lleialtat es revesteix de caràcter creador, ens fa a nosaltres mateixos quelcom de persistent. D'altra banda, tot estant la lleialtat determinada per la creença, vindrà a ser que el creure i el ser es troben estretament lligats. La fe s'actua, doncs, com a fidelitat, com a fonament de nosaltres mateixos, a l'igual que l'esperança, la qual comporta al seu torn la fe i l'obligació, i consisteix en viure l'experiència d'una comunitat amb algú amb prou profunditat per a ser capaç de transcendir l'oposició entre el voler i el conèixer, mantenint-se així en la persistència.

Retorna, doncs, el tema central de la filosofia de la intimitat personal. L'aventura filosòfica esdevé una fidelitat al ser, no ja un procés conceptual i s'actua com introducció al misteri i no pas com a solució definitiva del "problema del ser".

L'esperança remet, per la seva part, a l'amor com el seu fonament, més enllà del desig encara egoista i que es posa com a disponibilitat incondicionada. El tu no és pas un objecte, és lliure. Adreçant-nos a ell com a tu l'ajudem a ser ell mateix, cooperem a la plasmació de la seva llibertat, perquè el tu es determina sobre la base de la fe. *En tractar l'altre com a tu el tracto com a llibertat, perquè és també llibertat i no només naturalista. L'ajudo, en certa mesura, a alliberar-se, col·laboro a la seva llibertat, una fórmula que sembla en excés paradoxal i contradictòria, però que l'amor no para mai de verificar* (Diari metafísic, p. 132).

Déu

Malgrat que ens és possible tractar el tu com a objecte, i la realitat ens ho con-

firma amb cruel eloqüència, hi ha un tu absolut que no es susceptible de ser tractat com a cosa, i aquest és Déu. Déu és una realitat que no pot ser caracteritzada de cap manera, ja que qualsevol idea que ens poguéssim formar d'ell no és més que una expressió abstracta. Únicament es dóna com a presència absoluta en la pregària, la qual cosa fa que siguin tan fràgils totes les demostracions de l'existència de Déu i que, una vegada que el tractem com a Tu, aquestes demostracions perdin tot l'interès. Només són concloents quan podem prescindir-ne i lluny de poder suplir la manca de fe, la pressuposen. Una vegada més, queda clar per Marcel que l'única certesa sobre el ser únicament pot ser assolida mitjançant el compromís nascut en la comunió com acte de fe, d'esperança, d'amor als altres, per tant, de l'entrega existencial. Si, com ja Pascal havia denunciat, el Déu dels filòsofs és el Déu abstracte, el Déu de la fe és el Déu vivent que s'ha encarnat. La vinculació al ser es descobrirà, de fet, mitjançant la vinculació a un ésser, no, doncs, per una intuïció intel·lectual, ni tampoc per un progrés infinit del pensament.

Demostrar l'existència de Déu equivaldria, en certa mesura, a suprimir Déu en allò que té de més essencial. Per això, la metafísica cristiana, amb notable conseqüència, afirma que sense la fe fundada en la gràcia, és a dir, en la prèvia possessió de l'amor, no és possible l'exercici del logos. L'amor és anterior al logos i la ciència pressuposa la fe.

A tot això Marcel li deia "socratisme cristià".

Salvador de Brocà

EL CAPÍTOL DE LA CONGREGACIÓ

El dia 17 de maig de 2010 va tenir lloc al monestir de Poblet el VIII Capítol de la Congregació de la Corona d'Aragó. Ens en dona notícia el P. Francesc M. Tulla, monjo de Poblet.

La nostra Congregació cistercenca de la Corona d'Aragó va ser erigida pel papa Pau V l'any 1616. En formen part actualment els monestirs de monjos de Poblet i Solius

Comunitat); de Solius, el prior i dos delegats més; de Vallbona, l'abadessa i dues delegades; i de Valldonzella, la priora i dues delegades; en total, quinze membres.

i els de monges de Vallbona i Valldonzella (a Barcelona). Segons les Constitucions el Capítol s'ha de reunir cada tres anys. Hi assisteixen els següents delegats: de Poblet, l'abat i cinc "delegats" (elegits per la

El dilluns 17 de maig es va reunir el Capítol de la Congregació al monestir de Poblet. Es començà amb la celebració de l'Eucaristia. A continuació es va seguir l'ordre del dia. Primerament es va preparar

el proper Capítol General que tindrà lloc a Roma del 31 d'agost al 10 de setembre; en aquest Capítol s'haurà d'elegir el nou Abat General, ja que el P. Maur Esteve ha complert ja el seu mandat. A aquest fi les comunitats van respondre un qüestionari que va preparar la Casa General i que es va presentar al nostre Capítol, per tal de poder redactar una resposta comuna al Capítol General.

En segon lloc es van aprovar unes modificacions introduïdes en les Constitucions de les monges, redactades per una comissió de cada un dels monestirs. Eren entre d'altres: la supressió de les "Declaracions de la Regla" de la Federació, ja que ara s'ha passat a les Congregacions; suprimir la figura del Pare Immediat ja que no és necessari havent-hi com hi ha un Abat President; i suprimir l'expressió de 'germanes converses'. Un cop aprovades aquestes modificacions, es passaran a una comissió de revisió de Constitucions i després a la Santa Seu.

En tercer lloc es va aprovar un Estatut per als Oblats regulars (que no són monjos però que fan una promesa) i per als dels Donats (una espècie d'hostes de llarga duració) de la nostra Congregació.

En quart lloc es van perfilar nous aspectes de la "reconversió ecològica" duta a terme en la Congregació, com concretament: facilitar a cada superior/a la llista de proveïdors ecològics; esmentar els elogis rebuts sobre la Declaració mediambiental; comunicar que s'han instal·lat fanals i balises fotovoltàiques.

A continuació es va entrar en el punt de l'ordre del dia sobre despeses que han

estat prorratejades entre els monestirs; sobre el "tribut" que els monestirs de l'Orde aporten per al manteniment de la Casa General, i que ara és fa monestir per monestir. Es va proposar que es fes per Congregacions, ja que així se simplificarien els aspectes burocràtics. Prèviament se'ns va informar de com ho fan les altres Congregacions.

I, finalment, es va estudiar una proposta presentada pel Patronat de la Sagrada Família, consistent a col·locar a l'absis de l'església de la basílica una estàtua de sant Bernat –tal com ho deixà escrit Gaudí. Sobre aquesta qüestió es va decidir un copàs d'espera ja que cal revisar el projecte i disposar d'un pressupost ajustat. També es va proposar d'oferir aquest projecte, a més de la nostra Congregació, als monestirs de la Congregació de Castella i als monestirs espanyols de l'Estricta Observança, als quals, pensem que els agradarà de col·laborar-hi tractant-se d'una obra de Gaudí.

No havent-hi res més a tractar, s'alçà la sessió. La jornada es va acabar amb una visita a la nova Hostatgeria, que s'inaugurarà aviat.

Francesc M. Tulla

JOSÉ BONO MARTÍNEZ

El domingo, 14 de marzo, don José Bono Martínez, Presidente del Congreso de los Diputados, acompañado de Teresa Cunillera, vicepresidenta del Congreso, visitaron el Monasterio de Vallbona y luego el de Poblet donde realizaron una visita al recinto y compartieron la comida en el refectorio con la comunidad. Con ocasión de su presencia en el monasterio concedió la siguiente entrevista a Fra Octavi Vilà, monje de Poblet.

Muchas gracias, señor Presidente, por acceder amablemente a contestar nuestras preguntas. Seguro que sus palabras de cristiano y de ciudadano comprometido en la vida política, ahora al frente del Congreso de los Diputados, serán de gran interés para los laicos vinculados a nuestro monasterio.

Señor Presidente, quizás durante los últimos meses se ha demostrado hasta qué punto es difícil para un cristiano participar hoy en el debate político, el alto precio que debe pagar si mantiene una línea de independencia de criterios respecto a directrices concretas de la Conferencia Episcopal y de la línea de su partido en algún punto. El Concilio Vaticano II renunció a los partidos confesionales, la Conferencia Episcopal Española lo ratificó en 1973 en el documento "La Iglesia y la comunidad política", y se invitó a los católicos a participar en el juego político desde las diversas opciones. ¿Cree válida esta línea en la actualidad y en todo caso cree que sigue siendo esta la postura de la Iglesia? ¿Hasta qué punto puede y debe ser "independiente" un católico "metido en política"? ¿Puede y debe desmarcarse un político de la línea, o disciplina si se quiere, de su partido por cuestiones de conciencia religiosa?

En primer lugar, si nos atenemos al criterio de algún miembro de la jerarquía de la Iglesia española, no es difícil ser cristia-

no y dedicarse a la política, siempre que la política sea de derechas. Es más difícil pertenecer a la Iglesia católica en España de modo pacífico y sin traumas, si se pertenece a un partido como el mío, el partido socialista, al que algunos jerarcas de la Iglesia miran con recelo. Y en este sentido, creo que se equivocan, porque si fuera incompatible ser cristiano y ser socialista, habría que cerrar la mitad de las iglesias de España, y, probablemente, la mitad de las agrupaciones locales del PSOE. Yo estoy en contra de los partidos confesionales y en esto creía que el Concilio Vaticano II me amparaba. Y también pensaba que la doctrina Tarancón era la correcta, en la medida en que el cardenal era contrario a una Constitución donde se consagrara el principio del Estado confesional, aunque me han contado de muy buena fuente que, al acabar el Cónclave que eligió a Juan Pablo II, el cardenal Tarancón fue a cumplimentar al nuevo papa, y de rodillas, besándole el anillo, Juan Pablo II le dijo: "Dos países había en Europa católicos y fervientes defensores de la fe, y usted ha hecho que solamente quede ya uno, Polonia". De manera que no corren buenos tiempos para una Iglesia que quie-

ra ser “plural” en sus concepciones políticas. Lo que más le gusta a la jerarquía actual de la Iglesia española suele ser el poder tradicional.

Martínez Camino dijo hace poco que se podía pensar en negar la comunión a quienes habíamos votado la ley del aborto. Y un periodista le preguntó: “¿Y al Rey, que la ha promulgado?” Y su contestación fue rotunda: “Al Rey, en ningún caso”. Yo me alegro de que al Rey le traten con deferencia, y no pude sino pensar que la Iglesia jerárquica española

siempre ha sido muy respetuosa con los jefes de estado. No hay más que volver la mirada y recordar cómo entraba en las iglesias el dictador Francisco Franco: como el Santísimo, bajo palio. Pero a pesar de todo, no pienso renunciar ni a mi fe ni a mis ideas.

Usted ha declarado recientemente: “no es de recibo que una religión intente imponer sus convicciones éticas a todos los ciudadanos”. ¿Cómo se puede compaginar el gobernar o legislar para una sociedad plural, con absoluto respeto a esta pluralidad, a partir de una creencia religiosa concreta? ¿Se puede legislar

El president del Congrés dels Diputats, Sr. José Bono, en l'entrevista amb Fra Octavi Vilà

para una sociedad plural, en un alto grado laica, respondiendo a la vez a las exigencias de un humanismo cristiano, sin que ello suponga una imposición?

Sinceramente, creo que sí. Lo que debería hacer un cristiano, a mi modo de ver, es intentar acomodar su vida a los mandatos del **Evangelio**. Y, sobre todo, ser extremadamente comprensivo con quien no comparte ni su fe religiosa ni sus criterios de vida. Una interpretación actual del **Evangelio** nos sugeriría que el destinatario de la atención de la Iglesia no debería ser el que está dentro, sino el "hijo pródigo", el que vuelve a su seno; ése es al que el Padre abraza; por ello pienso que, desde una posición cristiana, se puede y se debe hacer una legislación que no trate de imponer criterios morales o religiosos al resto de la sociedad. Y sobre esto la Iglesia, y el Vaticano II tienen suficiente doctrina. Lo que ocurre es que estamos en un proceso donde se tiende a mirar más al pasado que al futuro: algunos jerarcas eclesiásticos parecen estar más cerca de las posiciones de Trento o del Vaticano I que de la visión abierta del Vaticano II.

La autonomía de la que habla el concilio Vaticano II, la autonomía individual del político, es algo evidente. Incluso la *Evangelium vitae* lo dice de manera clara y rotunda. No se pueden imponer los criterios al modo en que se evangelizaba América en tiempos de Cristóbal Colón y de Hernán Cortés. Yo sinceramente creo que se puede **compaginar el gobernar o legislar para una sociedad plural, con absoluto respeto a esta pluralidad, a partir de una creencia re-**

ligiosa concreta. Se puede ser cristiano y no ser un inquisidor.

Comprendo que san Cipriano pudiese proclamar que "*fuera de la Iglesia no había salvación*", pero desde entonces hasta hoy han pasado suficientes cosas como para que si el santo viviera matizase sus afirmaciones. Desde la caridad cristiana no se deben mantener estas posiciones tan cerradas que incluso afectan al Catecismo de la Iglesia que, por otro lado, parece darse cuenta de la extravagancia de esa máxima en el mundo de hoy y el propio Catecismo dice que sólo ha de aplicarse la máxima a quienes han tenido la posibilidad de conocer a Cristo y su fe; sin embargo, aquellos que no lo han podido conocer, se salvarán. Parece como si el catecismo dijese: mire, los ateos ignorantes pueden salvarse; ahora bien, los que están en la Iglesia y no hacen caso al pie de la letra a las recomendaciones de sus obispos no tendrán derecho a la salvación. Parece que hubiese más interés en mantener la autoridad del Catecismo que en promover una práctica religiosa sincera. Por ello, yo alguna vez he llegado a la conclusión de que hoy parece que algunos los obispos nos preferirían ateos a heterodoxos.

¿Qué es más fácil, o más difícil, ser socialista entre cristianos o cristiano entre socialistas? Y en la misma línea: ¿Qué es más fácil, o más difícil, ser crítico en un partido político o serlo en nuestra Iglesia en la actualidad? ¿"Discrepar en la Iglesia, no de la Iglesia" o discrepar en un partido, no de un partido?

Ambos casos son difíciles. Los partidos están acostumbrados a la máxima

que el **Opus Dei** generalizó en el viaje de Juan Pablo II a España: **Totus tuus**. A las cúpulas de los partidos les encanta la "uniformidad", al igual que a la Iglesia jerárquica. En eso se parecen mucho, si bien es cierto que en los partidos hay cada cierto tiempo un control democrático en los procesos electorales; sin embargo, en la Iglesia ese control democrático no existe en ningún caso, porque hasta en la elección del Papa el Colegio electoral es extremadamente reducido en comparación con la Iglesia universal.

Estamos necesitados, tanto en los partidos como en la Iglesia, de una fuerte renovación democrática, pero no en su sentido literal, sino en la necesidad del respeto al discrepante. En los partidos políticos quien discrepa suele ser considerado desleal y por ello la gente se cohibe a la hora de decir lo que piensa. Del mismo modo, cualquier discrepancia en la Iglesia tiende a ser considerada como herética, de manera que, al final, resulta muy incómodo y hasta peligroso discrepar. Sobre este particular, el cardenal Monescillo, al final del siglo XIX, ya se pronunció con un libro que publicó sobre la "transigencia". En su primera línea preguntaba: ¿en qué hemos de ser transigentes? Y decía: ¡En nada! Claro, con ese modo de ver la vida, sobra el Vaticano I, y el II, y volvemos a Trento.

¿Qué puede aportar un cristiano al mundo de la política? ¿Qué puede aportar un político en activo a nuestra Iglesia? ¿Valores éticos y morales?

Yo creo que el socialismo necesita una renovación. Y en los valores del **Evange-**

lio hay un componente de cambio magnífico. Pero también considero que muchos de mis compañeros no están por la labor, en la medida en que se les presenta el **Evangelio** con un magisterio más cargado de intransigencia y de inquisición que de proposición fraternal. Pero estoy convencido de que la "fraternidad evangélica" sería muy satisfactoria para renovar algunos valores del cristianismo, aunque también pienso que será difícil en la medida en que el socialismo tenga recelo a la Iglesia.

He podido apreciar que entre algunos dirigentes socialistas hay ámbitos en los que existe recelo; unos son heredados del anticlericalismo clásico en virtud del cual todo progreso necesariamente tenía que discurrir al margen de la religión. Son quienes siguen el lema de que "la religión es el opio del pueblo". Algo queda, poco, pero algo queda. Sin embargo, hay una gran mayoría de compañeros socialistas que aceptarían de buen grado los principios cristianos, si no fuese porque, a veces, se levanta la cruz desde la Iglesia para hacer política partidista a favor de los partidos de derechas.

Sin duda que la tramitación de la "Ley Orgánica de salud sexual y reproductiva y de la interrupción voluntaria del embarazo" ha sido un momento "caliente" de las relaciones entre Iglesia y Estado, usted lo ha vivido desde primera línea. ¿Se ha sentido herido, incómodo e incomprendido en algún momento como cristiano y como socialista?

Me he sentido incómodo en muchos momentos, porque, en primer lugar, yo he votado esa ley por razones distintas a las que la han votado algunos de mis compañeros. Yo no estoy de acuerdo con que

el aborto sea un derecho; para mí, el aborto es un mal y no un derecho. No obstante, he votado esa ley porque creo que es mejor que la anterior que, por cierto, estuvo en vigor durante los ocho años del gobierno del Partido Popular, y la Iglesia apenas hizo entonces referencias negativas. Parecería que lo grave de la ley anterior no era su contenido, sino el gobierno que la aplicaba. Y, en ese sentido, es difícil para la Iglesia justificar así su silencio. Cuando gobierna el Partido Popular suele callar; sin embargo, convoca manifestaciones con obispos a la cabeza cuando gobierna el partido socialista. Creo que los obispos deberían pensar que, si algún día se les juzga por su labor pastoral, más tendrán que dar cuentas de tener los seminarios y las iglesias vacías, que de llenar las calles contra Zapatero. Y, en cuanto a la ley del aborto, pues... no puedo decir, ni mucho menos, que haya sido la ley que más me ha agradado de las que he votado.

¿Cómo afrontar el drama personal que supone el aborto en los no nacidos, las mujeres, sus familias y entorno, sin caer ni en la persecución penal ni en la banalización de un aspecto tan fundamental para el ser humano como es el respeto a la vida desde su inicio y la sexualidad? ¿Esta ley es realmente una respuesta a estas expectativas? ¿Significa una ayuda a este grave problema?

Esta ley mejora la legislación anterior. En primer lugar, porque ofrece seguridad jurídica que la anterior no ofrecía. Y desde mi punto de vista, porque es restrictiva si consideramos que en el 95 % de los casos de aborto que se producen en España se basan en la alegación del motivo "salud o de la enfermedad psíquica" de

la madre. En la ley anterior, la embarazada podía invocar "enfermedad psíquica" para que el aborto se produjera hasta el minuto antes de nacer la criatura. En la ley actual se limita a veintidós semanas. Yo creo que esto es positivo y ha de reconocerse sea uno obispo, arzobispo, cardenal u hombre de la calle: la ley actual es, a todas luces, más restrictiva que la anterior en este importante asunto que habría "justificado" ese 95 por ciento de abortos.

Espero y deseo que cuando pase un año con la nueva ley, el número de abortos sea menor: ese es el objetivo. Lo repetiré hasta la saciedad: no me hace ilusión el aborto, ni lo aplaudo ni festejo. Es siempre un trauma, un drama que es menester afrontar del modo más caritativo posible. Un día decía a un obispo amigo mío con quién discutía sobre este particular: "¡Vamos a ver! Si tú mañana te enteras que una mujer ha abortado, ¿irás a la policía para denunciarla?", él me respondió "¡Ah, no! La Iglesia está para perdonar.", yo le dije "Pues, claro, ¡tú estás para perdonar, y yo para meterla en la cárcel!, ¿no?"

Quizás otras conferencias episcopales ante similares circunstancias, podemos pensar en Francia, Bélgica o Estados Unidos, la forma de oposición a leyes parecidas ha sido diferente en la forma, no en el fondo, quizás hay diversos "talantes" episcopales, incluso se dice que lo hay o había en el episcopado catalán respecto al español. ¿Un "talante" distinto en la Conferencia Episcopal Española favorecería un mejor clima de diálogo entre Iglesia y Estado? ¿Se convierte, a veces, una declaración concreta de un obispo ante la prensa en un planteamiento más válido que otros documentos doctrinales de rango superior?

El P. Abat amb el Sr. Bono i la Sra. Cunillera (president i vicepresidenta del Congrés)

Decía el cardenal Tarancón que los obispos españoles tenían “tortícolis” de tanto mirar a Roma. Ahora lo que tienen es cierta “esclerosis” por no mirar a la calle y a la realidad social. Es sorprendente que estemos haciendo esta entrevista en el monasterio cisterciense de Poblet y con un monje en el que observo más apertura a la sociedad que en algunos lugares de pastoral que, de suyo, deberían estar más abiertos. Estamos en un monasterio, donde el recogimiento y la vida interior parece que debe prevalecer sobre el contacto con la sociedad. Pero no ocurre así en toda la Iglesia. El cardenal Ratzinger, siendo cardenal, mandó una carta a la Conferencia Episcopal de los Estados Unidos; los obispos norteamericanos hicieron realmente poco caso. Y esta es

la carta que repartió Martínez Camino entre sus compañeros de la Conferencia Episcopal que, al ver la firma de Ratzinger, hoy Benedicto XVI, sea por devoción paternal o bien por aspiraciones en su carrera eclesiástica, no dudaron en apoyar su contenido.

Incluso un cardenal que me había entregado la carta de Ratzinger, diciéndome que era jurídicamente inferior en rango a la **Evangelium vitae**, cuando vio la reacción de la Iglesia española me llamó para pedirme que guardase en secreto nuestra conversación. En la Iglesia hay miedo, más miedo que cercanía al que sufre, o al que padece. Cuesta entender a una Iglesia que pone el dogma por encima de la fe.

La Iglesia católica, por ser la confesión mayoritaria en España, goza todavía de ciertos "privilegios", ¿deberían replantearse temas como la financiación o la enseñanza para ganar la Iglesia independencia respecto al Estado? ¿Cómo debería encajar la Iglesia hoy en nuestra sociedad?

La Iglesia, respecto del Gobierno socialista, no puede ser más independiente. Lo ha acreditado y, por tanto, yo creo que no ganaría en independencia porque se modificarán los Acuerdos que se firmaron en los años 80 con la Santa Sede. No soy partidario de que se reformen hasta que, de mutuo acuerdo, se busquen fórmulas que permitan a la Iglesia seguir con su vocación asistencial en tantos ámbitos a los que la sociedad no llega. Hay un servicio hoy en materia de cooperación y de asistencia que, o la ofrecen personas con motivación religiosa, o no lo ofrece nadie. Conozco a personas que cuidan de enfermos terminales de sida, a niños con parálisis cerebral muy acusada, que lo hacen con cariño, con una cercanía y una ternura, que se adivina más allá de lo meramente profesional. Y creo que esto no puede despreciarse. La Iglesia tiene también esa vertiente. Comprendo que para algunos no sea lo esencial, pero a mí me parece muy importante mantener esa vertiente caritativa y asistencial de la Iglesia. Y a eso tal vez contribuye también un sistema de financiación que es único en el mundo.

El presidente Felipe González le dijo al Secretario de Estado Casaroli algo contundente de lo que fui testigo: "señor Cardenal, dígame, ¿qué país del mundo, o qué gobierno del mundo, trata mejor a la Iglesia católica que el español? Inmediatamente asumiremos ese modelo". Y ¿sa-

ben qué le contestó Casaroli? «**Touché, monsieur le President** ». No hay otro gobierno en el mundo que tenga sacerdotes castrenses pagados por el Estado; todas las monjas de clausura con "pensión no contributiva", por decisión del gobierno; un presupuesto de "culto y clero" garantizado hasta que con el 0,10% de la renta se prevea otra cosa; una exención del IVA en las transacciones de la Iglesia... Y, sobre todo, la "opacidad" del cepillo; mañana, cualquier obispo dice que tiene dieciséis millones de euros, como hizo el obispo de Valladolid con el célebre ecónomo y, cuando le preguntaron por su origen pudo decir que era el "cepillo" de la Iglesia. Y nos lo tuvimos que tragar.

La eliminación de símbolos religiosos de los lugares públicos, no en su despacho oficial, puede ser interpretada como un signo de respeto hacia la pluralidad social y la laicidad del Estado, pero ¿no olvidamos a veces que la religión católica forma parte de nuestra cultura y una parte importante? ¿Cómo conseguir respeto hacia nuestras raíces, quizás no religiosas, pero sí al menos culturales?

Procurando no hacer el ridículo. Hay cosas que pertenecen al genotipo social de nuestra sociedad. Y claro, a mí se me hace muy duro, por ejemplo, quitarle la cruz a la "corona real", porque somos una monarquía, y así lo hemos decidido; o que a la calle donde está el Congreso la llamáramos de "don Jerónimo"; y que a la plaza de Santa Ana le llamáramos de la "señora Ana"... Comprendo que esto llamaría la atención hasta a los más radicales. Deberíamos mostrar un poco de buen humor y sentido común para decirles que nosotros no podemos hacer el ridículo, ni tampoco

debemos discriminar a nadie por razones religiosas.

Ha sido usted durante más de veinte años presidente la Junta de Castilla La Mancha y por esta razón ha mantenido frecuentes contactos con los arzobispos de Toledo, una sede de gran peso y tradición para la Iglesia española. ¿Con quién se ha sentido más cómodo de los pastores que usted ha conocido? Nos lo podría describir en pocas palabras a ellos y a otros obispos españoles: Marcelo González / Francisco Álvarez / Antonio Cañizares / Antonio M. Rouco / Carlos Amigo / Martínez Camino.

Con don Marcelo tuve toda la gama de colores del "arco iris". Empezamos muy mal; no declaré festivo el día de san José, siendo Presidente, y él me dedicó una "pastoral", que leyó en toda la diócesis, diciendo "¿qué se puede esperar de un Presidente que no venera ni al santo de su nombre?". A raíz de aquella pastoral fui a verle y empezó nuestra amistad. Y don Marcelo murió en Fuente de Navas con mi mano cogida, que era la mano del Ministro socialista de Defensa. Fue muy importante para mí, ya que nos teníamos un gran afecto mutuo y, al final, pudimos hablar incluso de aspectos íntimos. Yo le tengo mucho afecto a don Marcelo que fue probablemente el último "príncipe" de la Iglesia, aun cuando era un hombre muy conservador.

De don Francisco Álvarez diría que nunca llegué a entender cómo pudo ser cardenal. Don Antonio Cañizares un hombre al que tengo cariño personal; que vive con una pobreza que escandalizaría al mismo Colegio cardenalicio, y que con él tengo discrepancias en aspectos que pue-

den calificarse de doctrinales. El cardenal Rouco da la impresión de ser un obispo general por lo mucho que manda. El cardenal Carlos Amigo es un buen tipo. Y qué decir de Martínez Camino, alguien con quien me gustaría estar en comunión. Le tengo afecto y creo que estoy más en comunión con él, que él conmigo.

En su trato con nuestros obispos y en su vida como cristiano "de a pie", ¿cree que hay una vuelta atrás respecto al Concilio Vaticano II? ¿Es esa la idea que perciben una buena parte de católicos? ¿Falta quizás una mejor y más fluida comunicación entre los pastores y el conjunto del pueblo de Dios? Por decirlo de alguna manera: ¿quizás algunos católicos se sienten desencantados por la evolución actual? Frente a sectores de sensibilidad más conservadora, otros de sensibilidad más plural: ¿abandonarán silenciosamente la práctica religiosa engrosando las filas del indiferentismo o del laicismo? ¿Cómo recuperar la ilusión del Vaticano II, con las concreciones que correspondan a la hora de su aplicación?

Creo sinceramente que de Pablo VI hasta aquí se ha producido una regresión evidente en el terreno doctrinal y social. Esto no puede negarse. Al menos, a mí me lo parece. Las iglesias de España no están llenas, y me sorprende a veces de ser el más joven de los que asisten a misa. Me da la impresión de que la jerarquía de la Iglesia parece que aspira a que sean pocos y selectos los que estén en el rebaño, y no a que sean muchos. Y al hijo pródigo que "le parta un rayo" antes que tener que abrazarlo. Tenemos una Iglesia en la que es más importante el dogma que la fe y en la que los obispos a veces más parecen "doctores" del dogma que "pastores" del rebaño. En esas condiciones es muy

difícil que se pueda atraer a la juventud. ¡Vamos!, que los seminarios están permanentemente vacíos, y las iglesias están esclerotizadas: son escasas las personas que asisten a la frecuencia de los sacramentos. Hemos tenido una verdadera caída en lo que a la práctica religiosa se refiere.

Hoy ha visitado dos comunidades monásticas [Vallbona y Poblet], conoce bien algunos monasterios de Castilla La Mancha, aunque, por cierto, algún medio digital ha titulado que "curas y monjas se ponen de parte de Bono"; estas comunidades que hoy le han recibido tienen una larga historia que ha contado con no pocas vicisitudes: ¿qué cree que debe aportar la vida contemplativa a la Iglesia de hoy y a la sociedad de hoy? ¿Qué busca un laico, creyente o no, cuando se acerca a un monasterio? ¿Convence

más la vida cristiana vivida desde un compromiso digamos más radical?

La primera vez que fui a un convento fue a uno de carmelitas en una campaña electoral en la que el alcalde del pueblo me dijo: "éstas pueden votarnos" y yo respondí "pues vamos allá". Entonces nuestro emblema electoral era "por el buen camino". Y fui allí a convencerlas (eran 15 o 20 monjitas). Cuando me esforzaba, a través de la reja para convencerlas, dijo la superiora: "Mire, Bono, no se esfuerce, que nosotras "ya estamos en el buen camino". Y, efectivamente, hicieron una labor muy buena de voto a favor del partido socialista. Allí me caí del caballo en el camino hacia Damasco y me dije:

El president del Congrés, Sr. Bono, ens va deixar les seves impressions en el Llibre d'Honor de la Comunitat.

icuidado!, en la vida contemplativa hay mucho tiempo para pensar. Y esto es muy útil, porque en esos sitios que no piensa nadie, o uno piensa por todos, pasa como en Roma o en otros lugares. Pero, en los lugares contemplativos que se medita con sosiego, el sentido común acaba reinando y apoderándose de las personas lo que es muy positivo.

Veo en la vida monástica una serie de valores que merecen ser destacados: es el vivir sin prisa, sin ansiedad, el escuchar al que discrepa, el tener tiempo para reflexionar. Algunos anticlericales dicen: "¿Qué hacen estas monjas todo el día rezando y yendo a misa?" Yo siempre les respondo: "Por lo pronto, no hacen daño, ¡eh!, que no es poco". Y algunas están dando magdalenas y atienden a la gente que va a verlas, y son un foco de reflexión. Algunos son tan anticlericales, que no les da por pensar que si en vez de ser monjas carmelitas, o clarisas, o franciscanas, fueran budistas, les llamaría la atención por lo exótico, y no las criticarían.

Sin embargo, parece que todos tenemos derecho a denostar lo que nos resulta próximo. Por desgracia, ellas tampoco pueden defenderse... Me decían en relación con el asunto de madre Maravillas que, como recuerdan, fue polémico, que una escritora próxima a Izquierda Unida, publicó en *El País* un artículo donde decía que había leído de madre Maravillas una frase que transcribía y que, en un lenguaje místico, hablaba del Amado, y del éxtasis ante el Amado; y esta periodista creyó conveniente decir lo mucho que "hubiera disfrutado" madre Maravillas

cuando entraron a violarlas los milicianos sudorosos a su convento. En primer lugar, a su convento no entró ningún miliciano sudoroso, entre otras cosas, porque otra comunista, con más cabeza que ella, que fue la **Pasionaria**, lo impidió. En segundo lugar, a esta mujer, en la guerra civil, no le pasó nada, porque la tuvieron en el Barrio de Salamanca un grupo de gentes del partido socialista y de la UGT, en una vida conventual. Pero, claro, hablar de que "hubiera disfrutado" cuando los milicianos iban a violarla...; yo pregunto: Si en vez de ser madre Maravillas, hubiese sido una prostituta o una artista, la hubiese vapuleado con críticas por falta de respeto a la mujer. Pero, como era monja, pues ¡que la violen! Es inaudito que esto no supusiera ningún escándalo. Lamentablemente actitudes tan burdas como ésa son más frecuentes de lo deseable, pero para ponerlas en evidencia, lo mejor es siempre ir con la verdad por delante.

Agradecemos al señor Presidente por sus respuestas, y por su visita.

El presidente Bono dejó su impresión de su estancia en Poblet escrita en el Libro de Honor de la Comunidad:

"Ha sido una experiencia cargada de emoción espiritual. Salgo fortalecido en la fe después de convivir con los monjes de Poblet. Aquí se aprende a vivir sin prisa y a crecer sin ansiedad. ¡Que Dios os proteja siempre! Con sumo afecto"

Octavi Vilà

ELS ABATS ENTERRATS A LA SALA CAPITULAR DEL MONESTIR

La portada de la revista reproduceix una dibuix de la sala capitular del monestir realitzat abans de l'exclaustració per Alexandre Laborde. El P. Jesús M. Oliver, monjo de Poblet, ens parla avui dels abats que hi són enterrats.

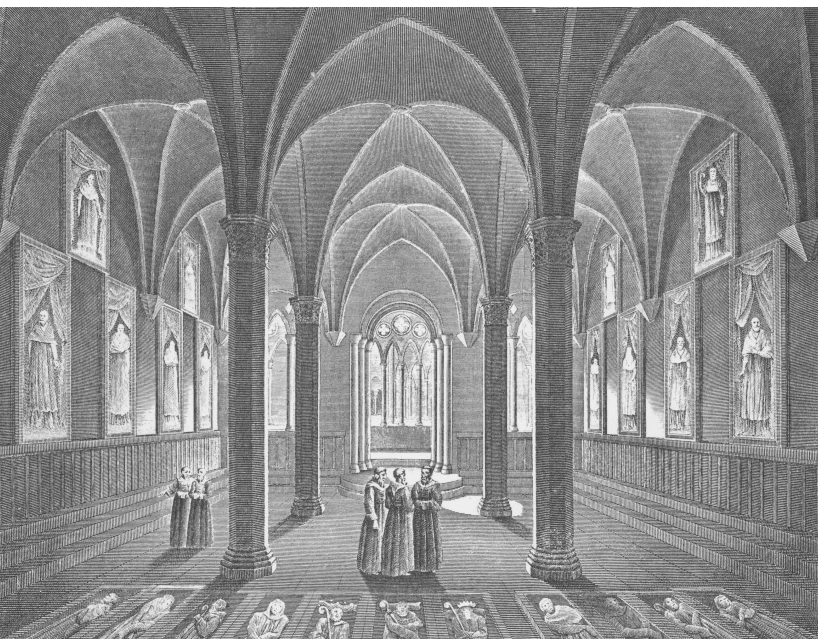
La Portada

El gravat de Laborde ens mostra una àmplia imatge de la sala capitular vista des de la presidència, a llevant, i amb una vista de la seva fondària que arriba fins al claustre. Una vegada més veiem, com en altres dibuixos de Laborde, que hi ha coses inexactes que poden ser obra del grava-

dor, però n'hi ha d'altres que són d'un detall molt minuciós. La perspectiva és, sens dubte, exagerada per la seva alçada igual que les obertures de la façana de ponent que donen al claustre. També les escales estan simplificades en dues quan de fet són quatre. Malgrat tot això trobem un detall important en el dibuix de les laudes sepulcral i és l'espai entre la quarta i la cinquena a partir de la dreta del dibuix. Això, que podria passar desapercebut, és en realitat el lloc de l'enterrament de l'abat Gabriel Forés com veurem després.

També està molt simplificat el marc dels quadres que en el gravat de Parcerisa veiem més elaborats artísticament, i el mateix passa amb el cadirat dels monjos. Hi ha una certa fantasia en el dibuix de les laudes sepulcral dels abats que podem comparar amb les originals, sortosament encara existents.

Potser el gravador no co-

Dibuix de la sala capitular a principis del S.XIX segons Laborde.

neixia prou bé els originals. Finalment els cinc monjos semblen més uns frares mendicants que no pas uns monjos cistercencs.

La sala capitular

La sala capitular és el lloc de reunió del capítol conventual i també és lloc d'enterrament dels abats perpetus. No hi ha dubte que la sala capitular de Poblet és una de les més boniques i espectaculars que trobem a l'arquitectura cistercenca dels segle XIII i la veritable joia arquitectònica del monestir. La seva construcció feta al mateix temps de les altres dependències de la part inferior del dormitori dels monjos –sagristia, locutori, sala de monjos i noviciat– es va construir entre els anys 1242 i 1250 gràcies a l'ajuda de nombroses donacions, entre les quals la de l'arquebisbe de Tarragona Pere d'Albalat (després enterrat al creuer de l'església abacial). Hi havia una certa pressa a bastir aquestes dependències per poder edificar-hi al damunt el dormitori que sabem ja acabat el 1298. No hi ha dubte que el capítol, per la seva importància en la vida

Foto Arxiu Poblet.

La sala capitular l'any 1917.

comunitària, rebé un tractament molt més acurat que altres sales més senzilles i funcionals. Així trobem una gran riquesa ornamental en la decoració de tot el conjunt: finestres, porta, capitells, impostes i claus de volta. Aquestes són, sens dubte, les millors del monestir i mostren una gran varietat que no trobem enlloc excepte a les crugies del claustre davant la sala capitular. Són obra d'un artista o taller que va treballar a la Seu de Tarragona i a l'església de Sant Ramon del Pla de Santa Maria. De totes nou, sis tenen un motiu figura-

Foto Etilésc.

Vista actual de la sala capitular.

tiu que trenca amb el rigor decoratiu dels primers cistercencs. Així hi veiem la Crucifixió, la Mare de Déu amb l'Infant, una *Maiestas Domini*, l'arcàngel sant Miquel, la mà de Déu beneint i un serafí. La resta consten de motius vegetals.

Als murs hi havia divuit grans quadres fets pintar per l'abat Vicenç Prada a les darreries del segle XVII (1680-1684) i que mostraven els monjos il·lustres que havien exercit càrrecs eclesiàstics importants. Els quadres ens els mostraven de cos sencer i ens podem fer una idea molt aproximada del seu aspecte gràcies al dibuixos de Laborde i Parcerisa. Podríem demanar-nos quin va ser el seu destí després del 1835, si varen ser cremats o bé els van dispersar amb altres béns del monestir. Encara avui es veuen als murs els senyals dels claus que els aguantaven al seu dia, l'únic record físic que ens en resta. Al nivell de l'antic cadirat veiem alguns senyals de foc, no excessius, que poden fer pensar que si no tots, la majoria foren despenjats i no pas cremats.

Les tombes abacials

Ja hem dit que aquest era el lloc habitual per enterrar els abats que morien en l'exercici del càrrec i que residien a Poblet per no haver rebut altres nomenaments en bisbats o abadies.

Es conserven onze pedres sepulcral, la majoria en bon

estat de conservació i que pertanyen a importants abats entre els segles XIV i XVII. Les tombes estan totes orientades vers llevant, en una filera al fons de la sala i, primitivament, eren les següents comptades des de la dreta del president, és a dir, des de l'esquerra del qui entra pel claustre. Joan Tarrós (+1602), Guillem d'Agulló (+1393), Domènec Porta (+1526), —d'aquesta darrera en coneixem l'autor que fou Damià Forment que treballava al retaule— Pere d'Alferic (+1312) la més antiga —ara hi havia un espai cobert de guix que es veu molt bé als dibuixos de Laborde i Parcerisa i que corresponia a la tomba de l'abat Gabriel Forés (+1546) de molt curt abadiat—, Ferran de Lerín (+1545), Ponç de Copons (+1348), Joan Payo Coello (+1499), Pere Boqués (+1564), Bartomeu Conill (+1458), Francesc Oliver de Boteller (+1598) i Simó Trilla (+1623).

Per un mal sentit de l'estètica o de la simetria, la imatge de Laborde avui no

Foto Gumi.

Disposició actual de les tombes abacials.

correspon a l'actual disposició de les laudes, tan sols les dues dels extrems, Tarrós i Trilla, ocupen el seu lloc original. Potser el desig de fer un lloc de pas al davant de la presidència va ser la causa del disbarat ocasionat i que avui és molt difícil de solucionar. L'espai de l'abat Forés ha desaparegut, i encara abans de la pavimentació actual els antics monjos haurien pogut localitzar d'altres enterraments que nosaltres ignorem per la pèrdua de la tradició oral. Coneixem documentalment les tombes de l'abat Antoni Buada (+1502) que no va arribar a rebre la benedicció abacial i va ser enterrat prop de la primera columna entrant a mà dreta i que es va cobrir amb guix. També Eduard Toda, en les seves intervencions restauradores, va trobar la tomba de l'abat Josep Escuder (+1722), que havia estat abat quadriennal i aleshores ho era del monestir d'Escarp.

Davant la porta d'entrada al capítol, encara veiem la llosa sepulcral de l'abat Vicenç Ferrer (+1411) que havia renunciat a l'abadiat l'any 1409, i que només porta el primer verset del salm 50/51, el *Miserere*, si bé l'abat Vicenç Prada en la seva obra *Palida mors* ens diu que té *a los pies una herradura de cavallo (sic) que apenas se conoce* i avui encara ens és molt més difícil de trobar aquesta ferradura que correspon a l'heràldica de l'abat.

La destrucció del segle XIX no va perdonar la decoració moble de la sala que va desaparèixer en la seva totalitat. Algunes laudes va sofrir danys com les dels abats Porta i Tarrós i encara molt més la de l'abat Alferic que va ser feta bocins, potser tot plegat obra dels vàndals cerca-

dors de tresors. Aquesta pedra trossejada i després recomposta va donar lloc a la llegenda dels nens Gaudí, Toda i Ribera que volien restaurar Poblet i varen començar aquí.

Afortunadament, l'arquitectura i la seva decoració pètria no van sofrir cap dany. Encara, com a simple curiositat, trobem a les columnes de la porta d'entrada a la dreta la inscripció 1849-51-64 i a l'esquerra L. VERMELL. Aquest misteriós personatge, que també va deixar la seva petjada epigràfica a la sala capitular de Santes Creus, podia molt bé ser un turista que volia deixar constància per a les generacions futures del seu pas pels monestirs. Hi ha qui pensa que era un restaurador de Sant Cugat del Vallès, però se'n fa difícil de creure que en una data tan pròxima a l'exclaustració s'hagués començat cap treball de restauració del monestir.

El Patronat de Poblet va començar a recuperar la sala capitular amb la neteja dels murs i la col·locació de les boniques vidrieres als tres finestrals de llevant, fetes l'any 1933 a Can Rigalt de Barcelona. No va ser fins el 1946, per iniciativa de la Germandat de Poblet, que amb un projecte de l'arquitecte Raimon Duran i Reynals es rehabilità tota la sala amb un nou enllosat de pedra, un cadirat de fusta de noguera elegant i senzill i les vidrieres de la porta i finestres de l'entrada. Tot el conjunt va ser inaugurat el 26 d'octubre de 1946 en la primera assemblea de la Germandat celebrada en aquesta sala.

Jesús M. Oliver.

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De novembre de 2009 a maig de 2010

Novembre

Dia 1, diumenge: Ha tingut lloc a la sala capitular, després de Laudes, la vestició com a novici del postulant David Renart Montón.

Dia 4, dimecres: El P. Abat ha anat a Barcelona, a l'edifici de la Diputació, per assistir a la presentació del segon volum de la *Crònica de la Guerra Civil a Catalunya*, l'original de la qual es conserva a l'Arxiu del President Josep Tarradellas, de Poblet.

Dia 6, divendres: Ha visitat el monestir Joan Viñas i Salas, rector de la universitat de Lleida, acompanyat de Jaume Barrull, vicerector d'activitats culturals i projecció universitària, per impulsar una col·laboració cultural amb el monestir de Poblet i amb els altres monestirs de la Congregació de la Corona d'Aragó. Es va decidir organitzar un acte conjunt a la universitat de Lleida en commemoració del 600 aniversari de la mort del rei Martí l'Humà.

Dia 7, dissabte: Ha tingut lloc al palau de l'abat la Jornada d'estudi de la Fundació Poblet sobre el tema: *La formació: element fonamental per al desenvolupament econòmic*. Hi han intervingut Enric Soler, director de formació de l'empresa Mango, Joaquim Català, conseller delegat de Català Recursos Humans, Albert Esplugas, director del centre de productivitat de Microsoft, Josep Peralta, director de vendes d'HP per Catalunya i Joan Prat, vicerector de Qualitat de la universitat de Lleida.

A la tarda, han visitat el monestir professors i estudiants de l'Escola Judicial del Consell General del Poder Judicial d'Espanya, que té la seu a Barcelona.

Dia 9, dilluns: S'ha celebrat al palau de l'abat la commemoració dels 25 anys de la constitució del Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet. Hi era present Francesc Baltasar i Albesa, conseller de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya.

Dia 12, dijous: El P. Maties Prades ha anat a Tarragona per assistir a la reunió del Consell del Presbiteri de l'Arquebisbat de Tarragona.

Dia 13, divendres: En el transcurs de la missa conventual F. Rafel Barruè ha estat ordenat diaca per l'arquebisbe de Tarragona, Mons. Jaume Pujol.

Dia 15, diumenge: Visita del Delegat d'Hisenda de Tarragona.

Dia 19, dijous: El P. Abat ha anat a Barcelona, a la casa dels salesians de Martí Codolar, per assistir a la reunió d'Abats i Provincials de Catalunya.

Dia 20, divendres: S'ha celebrat al palau de l'abat una trobada de la comissió deontològica del Col·legi de Metges de Tarragona.

Dia 22, diumenge: En el transcurs de la missa conventual F. Josep Antoni Peramos ha fet la professió solemne com a monjo.

Dia 26, dijous: a la tarda, el germà Christian Almada ha dictat una conferència sobre

el Papa sant Gregori el Gran, dins la sèrie que sobre aquest tema anirà donant tot al llarg de l'any.

Dia 28, dissabte: recés d'Advent de la Germandat de Poblet. F. Rafel Barruè ha fet una xerrada sobre el tema: *De la festa, les Vespres: en camí vers la nostra cristificació*. Hi han assistit unes 100 persones.

Dia 29, diumenge: El P. Prior ha anat a Roma per assistir al Consell de l'Abat General en qualitat de secretari.

Desembre

Dia 2, dimecres: S'ha reunit al palau de l'abat el comitè estratègic del Servei Català de la Salut. A la tarda hi ha assistit la consellera Marina Geli. La reunió continuarà el dia següent i hi haurà una visita a l'Arxiu del President Tarradellas.

Dia 5, dissabte: Ha començat un recés de joves que l'Arquebisbat de Tarragona, juntament amb els Bisbats de Lleida i Terrassa, ha organitzat a la Casa dels Salesians de Poblet, sota la direcció de monjos de la comunitat. Aquest recés durarà fins al dia 7.

Dia 8, dimarts: F. Edwin Oblitas ha renovat per un any la professió temporal, després de Laudes, a la sala capitular.

Dia 10, dijous: El P. Prior i el P. Josep M. Recasens han anat a Barcelona a l'Escola Universitària de la Salle per participar en una classe del curs sobre cultura i religió.

A la tarda, el germà Christian Almada ha dictat una conferència sobre el Papa sant Gregori el Gran.

Dia 11, divendres: Ha tingut lloc al palau de l'abat la clausura dels actes commemoratius dels 25 anys de la creació del Consell de Col·legis de Procuradors de Catalunya. Hi ha assistit Montserrat Tura, Consellera de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

Dia 13, diumenge: Jordi Sacristán, encarregat del programa "Paisatges humans" de COM Ràdio, ha iniciat l'enregistrament d'un dia sencer al monestir, amb entrevistes als monjos, per emetre'l al programa del proper diumenge dia 16.

Dia 14, dilluns: Ha fet la primera nevada de l'hivern: han caigut uns 2 centímetres de neu.

Dia 15, dimarts: Han portat les prestatgeries per a llibres que han d'anar al dormitori gran, que d'aquesta manera es converteix en sala d'ampliació de la biblioteca. Han estat fabricades per Indústries Gama, de Barcelona.

A la tarda el P. Prior ha assistit a la trobada mensual d'STOQ-FTC a Barcelona.

Dia 16, dimecres: La Fundació Barcelona-Mèdia ha presentat la primera hipòtesi de l'estudi que està fent sobre l'acollida al monestir.

La Dra. Emma Liaño ha fet una classe pràctica d'història de l'art al monestir.

Dia 21, dilluns: Ha visitat el monestir el catedràtic de dret canònic ortodox de la Universitat de Constanta a Romania, acompanyat del rector de la parròquia ortodoxa romanesa de Tarragona.

Ha tingut lloc un homenatge a la guia del monestir Ilona Frijhoff amb motiu de la seva jubilació. Acompanyada del marit i juntament amb altres guies i treballadors del monestir ha dinat al refector amb la comunitat i ha rebut una ceràmica commemorativa.

Dia 24, dijous: S'ha presentat Mar Tàpia, nova tècnica de l'Institut d'Estudis Catalans encarregada del sismògraf que hi ha instal·lat a l'antic molí. L'ha acompanyada el Dr. Josep Enric Llebot, president de la Societat Catalana de Física.

ANY 2010

Gener

Dia 5, dimarts: El P. João Crisóstomo de Almeida, del monestir cistercenc d'Itaporinga, al Brasil, ha arribat a Poblet per passar-hi uns dies amb la comunitat.

Dia 7, dijous: A la tarda, el germà Christian Almada ha dictat una conferència sobre el Papa sant Gregori el Gran.

Dia 8, divendres: Ahir i avui ha fet una forta nevada que ha deixat uns 45 centímetres de neu.

Dia 12, dimarts: Joan Rangel, Delegat del Govern de Madrid a Catalunya, i Teresa Pallarès, Subdelegada del Govern a Tarragona, han vingut a Poblet per visitar la nova hostatgeria i per decidir les possibles dates de la inauguració. Han dinat amb la comunitat al refector.

Dia 14, dijous: El P. Abat ha signat el contracte amb l'orguener Metzler Orgelbau de Suïssa per a la construcció del nou orgue.

Dia 20, dimecres: El P. Prior ha anat a la conferència que Mons. Gianfranco Ravasi ha fet a la Facultat de Teologia de Catalunya per explicar les activitats del Pontifici Consell de la Cultura. Després hi ha hagut una trobada dels membres d'STOQ-FTC amb el coordinador executiu del projecte STOQ, P. Tomasz Trafny.

Dia 23, dissabte: Han vingut al monestir 24 membres del Porsche Club 356 amb els seus cotxes respectius.

Dia 26, dimarts: Després de Laudes, a la sala capitular, F. Octavi Vilà, F. Antoni Carles López Rubio i F. Ricard Salelles han renovat la seva professió temporal per un any.

Febrer

Dia 4, dijous: A la tarda, el germà Christian Almada ha pronunciar una conferència sobre el Papa sant Gregori el Gran.

Dia 6, dissabte: Ha arribat el P. Maur Esteva, Abat General, per passar uns dies a Poblet.

Dia 9, dimarts: El P. Abat i Fra Rafel Barruè han anat al monestir budista de Sakya Tashi Ling, que es troba al Parc Natural del Garraf.

Dia 10, dimecres: S'ha signat al Palau de l'Abat un conveni de col·laboració entre el monestir de Poblet, la diputació de Tarragona i la universitat Rovira i Virgili. Han signat el P. Abat, Josep Poblet, president de la Diputació de Tarragona, Francesc Xavier Grau, rector de la universitat Rovira i Virgili, Antoni Guillén, d'ESSIProjects, Nicolás Manero, de 4TIC Castellón, Francisco Javier Jiménez, d'Enterasys Networks. SUN Microsystems Iberia signarà pròximament el conveni. En concret es tracta de possibilitar el tractament amb les noves tecnologies dels documents de l'Arxiu Tarradellas

que actualment s'estan digitalitzant. També han possibilitat la incorporació del catàleg de la biblioteca de Poblet al Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya, a través del catàleg de la biblioteca de la Universitat Rovira i Virgili.

Dia 12, divendres: Un grup de la Universitat de Barcelona junt amb representants de les Universitats de Califòrnia i Illinois ha visitat el monestir.

Dia 16, dimarts: El P. Prior ha anat al monestir de Montserrat per predicar-hi el recés quaresmal.

Ha començat el postulantat Antoni M. Folcrà i Zuloaga, de 30 anys, nascut a Medellín (Colòmbia).

Dia 18, dijous: El P. Maties Prades ha anat a Tarragona per participar en la reunió del Consell de Presbiteri de l'Arquebisbat.

Dia 20, dissabte: F. Lluís Solà ha marxat al monestir de monges cistercenques de Boulaur (França) per a fer a la comunitat un curset sobre els salms. Després el repetirà al monestir de Rieunette.

Mons. Jaume Pujol, Arquebisbe de Tarragona, ha vingut a Poblet, ha dinat amb la comunitat i ha participat de la recreació. Anava acompanyat del seu germà Mn. Joan Pujol, Vicari General del bisbat d'Urgell, i de Mn. Josep M. Pairot, Rector de l'Espluga de Francolí. L'Arquebisbe es troba actualment a l'Espluga fent la visita pastoral.

Dia 22, dilluns: De bon matí ha marxat el P. Abat General.

El P. Abat de Poblet ha anat al monestir de Vallbona per començar la visita regular.

Dia 25, dijous: A la tarda F. Rafel Barruè ha anat al monestir de les Avellanes per fer un testimoni de vida monàstica en un recés de joves.

Dia 27, dissabte: Ha tingut lloc a Poblet un recés per a joves organitzat per l'Arquebisbat de Tarragona. Hi han assistit una vintena de joves que han tingut unes xerrades al Palau de l'Abat i que han menjat amb la comunitat al refetor.

Dia 28, diumenge: Han visitat el monestir els ambaixadors a Madrid d'Argentina, Austràlia, Bòsnia-Herzegovina, Xile, Holanda, Hongria, Irlanda, Itàlia, Turquia, Brasil, Canadà i Paraguai.

Març

Dia 3, dimecres: A la tarda ha visitat el monestir Ferran Badia, director de l'Escola Politècnica Superior de la Universitat de Lleida, amb el professor Francesc Vidal, de la mateixa Escola i membre de la Germandat, per parlar de la col·laboració de Poblet amb la universitat de Lleida.

Dia 4, dijous: Ha visitat les obres de la nova hostatgeria l'arquitecte del ministeri de Vivenda de Madrid, encarregat de donar-hi el vist-i-plau. L'acompanyava Mariano Bayón, arquitecte de l'obra.

Dia 6 dissabte: El P. Francesc Martínez-Sòria ha anat a Vallbona per predicar un recés als capellans de l'arxiprestat de l'Urgell-Garrigues.

Al migdia ha visitat el monestir Dídac Ramírez, rector de la Universitat de Barcelona, acompanyat de la seva Junta de Govern.

Dia 8, dilluns: El P. Prior ha anat a Roma per participar al Consell de l'Abat General, del qual n'és secretari.

Dia 13, dissabte: Ha arribat Esther de Waal, laica anglicana, especialista en l'espiritualitat de la Regla de sant Benet, que a partir de demà predicarà els exercicis espirituals a la comunitat. Ho farà amb un sistema de traducció simultània, essent el traductor Xavier Fossas, professor d'anglès.

Dia 14, diumenge: Ha visitat el monestir José Bono, president del Congrés de Diputats. L'acompanyaven Teresa Cunillera, vicepresidenta del Congrés, i Josep Andreu, alcalde de Montblanc. Han dinat amb la comunitat al refector.

Ha arribat al monestir per començar el postulantat Borja Peyra Almunia, de 31 anys, nascut a Barcelona.

Dia 20, dissabte: Esther de Waal ha donat una conferència al Palau de l'Abat sobre com els laics poden viure l'espiritualitat de la Regla de sant Benet. Hi han assistit, a més dels monjos, membres de la Germandat i altres fins a un total d'unes setanta persones.

A la tarda s'ha reunit la Junta de la Germandat.

Dia 22, dilluns: A la tarda ha vingut Jaume Cambra, de la Universitat de Barcelona, per demanar permís per posar 40 arnes d'abelles prop de la granja de Castellfollit i fer-ne un estudi.

Dia 25, dijous: Ha visitat Poblet un grup de membres de la "Comunitat del Cenacle" dedicada a la recuperació de drogoaddictes a través de la pregària.

Dia 26, divendres: Al matí el P. Josep M. Recasens ha protagonitzat l'enregistrament del capítol final de la sèrie "El poble del costat" de Xip/tv (Xarxa de televisions locals).

A la tarda, el germà Christian Almada ha dictat una conferència sobre el Papa sant Gregori el Gran.

Dia 27, dissabte: Els seminaristes del bisbat de Terrassa han visitat el monestir, han celebrat la missa, i han dinat amb la comunitat.

Dia 29, dilluns: El P. Abat, F. Rafel Barruè i F. Octavi Vilà han anat a Tarragona per participar en la missa crismal a la catedral.

Abril

Dia 7, dimecres: El P. Abat ha anat a Barcelona per a la reunió de la Junta de la Fundació Poblet.

Dia 11, diumenge: Per celebrar els 15 anys de la seva fundació han vingut a Poblet un centenar de persones de l'Agrupament Escolta "Lo Merlet" de Palau d'Anglesola. Han assistit a missa d'una, hi han participat amb lectures i cants, han dinat a l'era i han visitat el monestir. Abans de marxar han fet un berenar a l'era amb coca i xocolata.

Dia 15, dijous: El P. Abat ha anat al monestir de Valldonzella de Barcelona per fer-hi la visita regular.

Dia 17, dissabte: A la tarda hi ha hagut una trobada dels Equips de Matrimonis de

la Mare de Déu, de Catalunya i Menorca. Han celebrat una missa amb assistència de 375 persones. Ha estat presidida per Mn. Josep Lluís Arín, consiliari del moviment, i cinc concelebrants més.

Dia 18, diumenge: F. Salvador Batet ha anat a Igualada per assistir a l'ordenació diaconal de Joan Prat i Xavier Bisbal.

Ha vingut l'escultora Montserrat Garcia Rius per presentar la maqueta de l'estàtua de sant Bernat de Claravall que ha d'anar a l'absis del Temple de la Sagrada Família de Barcelona.

Dia 23, divendres: Avui, festa de sant Jordi, han vingut una vintena de membres del Reial Cos de la Noblesa de Catalunya. Han celebrat la missa a la capella de sant Jordi, presidida pel P. Abat, i han dinat al refetor amb la comunitat.

Dia 25, diumenge: Ha tingut lloc a Vimbodí (i a 187 municipis de tot Catalunya) una consulta popular sobre la independència de Catalunya. A la tarda observadors internacionals d'aquesta consulta han visitat el monestir de Poblet.

Ha tingut lloc la VIII Trekorientació pel bosc de Poblet que ha acabat a la plaça del monestir. Hi han participat unes 800 persones.

F. Lluís Solà, F. Rafel Barruè i F. Octavi Vilà han anat al monestir de Montserrat per assistir al concert inaugural del nou orgue de la basílica.

Dia 26, dilluns: La televisió italiana Marco Polo ha començat a enregistrar un reportatge sobre Poblet, amb entrevistes i imatges.

Dia 29, dijous: Per la tarda, el germà Christian Almada ha dictat una conferència sobre el Papa sant Gregori el Gran.

Dia 30, divendres: Han vingut Mariona Ibars i Marcos de Miguel per restaurar la suposada mòmia del Príncep de Viana.

Xavier Guanter

CONVENIS

El dia 10 de febrer del 2010, dimecres, al matí, es van signar convenis entre el monestir de Poblet, la Diputació de Tarragona, la universitat Rovira i Virgili (Tarragona) i les empreses que els proporcionen ajuda tecnològica, per a l'accés i difusió a través d'Internet dels fons culturals que té el monestir de Poblet. En aquests fons s'hi inclou la digitalització, l'accés i la difusió del contingut de l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià, documentació que el President Tarradellas diposità al Monestir l'any 1980.

Està previst que el procés de digitalització d'aquest fons duri quatre anys amb una mitjana de 600 documents per dia, en un format d'alta resolució. (16 Terabytes d'informació digitalitzada). A més, es custodia també a Poblet l'Arxiu de la casa Ducal de Medinaceli a Catalunya, amb un milió de pergamins en microfilm, i altres 43 noves donacions, que conformen el conjunt de l'Arxiu.

Durant l'any 2009 també s'ha fet la connexió del Monestir a la xarxa científica i acadèmica mitjançant una xarxa d'alta capacitat amb la inclusió del fons de la biblioteca del Monestir (prop de 100.000 volums) que així queda oberta a consultes d'investigadors i persones alienes. La biblioteca del monestir queda registrada al Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC), del Consorci de Bi-

blioteques de Catalunya (CBUC). El fet de disposar de banda ampla permetrà al Monestir una connexió més fluïda i franca amb els altres monestirs, la qual cosa els permetrà seguir les classes acadèmiques que s'imparteixin a Poblet.

El pare Abat manifestava que l'acord rubricat és una bona mostra de la voluntat de la comunitat d'obrir les portes a la Universitat en un camí de servei i d'enriquiment cultural de les nostres comarques. I afegí que l'acció denota també que Poblet no és solament de la comunitat de monjos, sinó que ens sobrepassa. El projecte té un cost de 380.000 euros, a part dels costos de consultoria, assessorament, dedicació i desplaçament del personal. Tindrà una vigència de 10 anys i serà prorrogable de forma expressa cada dos anys per un període il·limitat.

Moment de les signatures dels convenis

EL PARATGE D'INTERÈS NACIONAL DE POBLET CELEBRA ELS 25 ANYS DE LA SEVA CREACIÓ

El conseller de Medi Ambient i Habitatge, Sr. Francesc Baltasar, acompanyat del delegat secretari general del Departament, Sr. Eduard Pallejà, de la directora general del Medi Natural, Sra. Núria Buenaventura, i del director dels Serveis Territorials a Tarragona, Sr. Josep Lluís Pau, va presidir el matí del 9 de novembre els actes de commemoració del 25è aniversari del Paratge Natural d'Interès Nacional (PNIN) de Poblet.

marc natural que envolta el Reial Monestir de Santa Maria de Poblet, que està format en la seva major part per terrenys forestals, però també en menor proporció, agrícoles. La importància radica en el conjunt format pel medi natural i el Reial Monestir. La finalitat de la creació del parc va ser preservar el paisatge, defensar, conservar, restaurar el patrimoni natural i protegir les explotacions agràries existents dins del seu àmbit, en el moment en què es va fer aquesta declaració.

Moment en què es va descobrir la làpida commemorativa.

Precisament avui el Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet compleix el 25è aniversari de la seva declaració, conseqüència de la Llei 22/1984, de 9 de novembre. Aquesta llei va ser un pas molt important i necessari per evitar la degradació del

El procés històric és una eina bàsica per entendre l'evolució del medi natural al llarg del temps. Sense conèixer la història del territori no podem tenir la capacitat d'interpretar què és i què ha estat el conjunt del territori que ara forma part del Paratge Natural d'Interès Nacional de la Vall del Monestir de Poblet.

Un bon exemple de tot això ha estat el Bosc de Poblet. Durant gairebé set-cents anys de pertinença al Monestir de Poblet, aquest en va tenir cura. Amb la destrucció del patrimoni cultural i natural causat per l'abandonament del monestir per part de la comunitat cistercenca l'any 1835, com a conseqüència de la primera guerra carlina i l'expropiació dels seus béns per les lleis desamortitzadores, l'entorn natural va començar un procés de degradació. La

restauració posterior del Bosc de Poblet i del Monestir amb la creació de la Divisió Hidrologicoforestal l'any 1901, la creació del Patronat del Monestir de Poblet l'any 1930 i el retorn dels religiosos l'any 1940 han fet que l'esforç i la dedicació de les persones ens permeti avui tenir i gaudir d'un patrimoni cultural i natural excepcional.

El Monestir de Poblet, declarat patrimoni de la humanitat, i el Bosc de Poblet, exemple de més de cent anys de gestió forestal sostenible, són referents

Membres de la Comissió del Patronat del P.N.I.N.P.

i valors molt importants que cal tenir presents en el projecte del futur parc natural de les Muntanyes de Prades.

TRASPÀS DE LA GERMANA MARIA ASSUMPCIÓ DOMINGO 18 de gener de 2010

El dia 18 de gener de 2010 va morir la nostra germana MARIA ASSUMPCIÓ (CRESCÈNCIA) DOMINGO ESCALÉ.

El vers del salm 84 defineix en poques paraules la vida de la nostra germana, sempre fidel i amb una gran caritat.

Va néixer a L'Albi el 10 d'agost de 1916. Entrà al monestir de Santa Maria de Vallbona el 15 d'octubre de 1941 on vestí l'hàbit el 16 d'abril de 1942; va professar el 29 d'abril de 1943.

El 2 de març de 1965 fou elegida abadessa i exercí el càrrec amb fermesa i caritat malgrat els temps difícils que vivia la comunitat.

Va ser priora, mestra de novícies, infermera, cantora i organista, entre altres oficis, i en tots ells mostrà el seu amor a Déu i a la comunitat fins als darrers moments de la seva vida.

Que des del cel intercedeixi per tots nosaltres.

AMBAIXADORS

Un grup d'ambaixadors acreditats prop del Govern de Madrid, solen fer algunes sortides per conèixer-se, tractar-se i relacionar-se. La sortida dels dies 27 i 28 de febrer d'enguany ha estat a la comarca de La Conca de Barberà, tenint com a reclam el Monestir de Poblet, invitats per les bodegues "Clos Montblanc", de Barberà de la Conca. Van arribar amb l'AVE a l'estació del Camp de Tarragona, on van ser recollits per un autocar que els menà a Barberà, on van visitar el castell restaurat i les bodegues del seu amfitrió, el "Clos Montblanc": allà van tastar els vins i foren obsequiats amb una calçotada. A la tarda van anar a Vallfogona de Riucorb, on van sopar i dormir.

A les 11 en punt del matí del diumenge ja eren a Poblet, on els pares Abat i Prior els van saludar. A continuació van visitar el "monestir" en dos grups lingüístics: castellà i anglès; van sortir impressionats d'aquest imponent conjunt medieval, ara restaurat en la quasi totalitat. Van dinar al restaurant "el Molí del Mallo" de Montblanc, i van retornar a Madrid amb l'AVE. Van ser en total trenta-set persones entre les quals s'hi comptaven els ambaixadors de l'Argentina, Austràlia, Bòsnia Hercegovina, Països Baixos, Hongria, Irlanda, Itàlia, Turquia, Brasil, Canadà i Paraguai.

LA CREU DE LES JORNADES MUNDIALS DE LA JOVENTUT

Una creu donada pel papa Joan Pau II als joves cristians del món ha estat dels dies 15 al 18 del mes de maig a les comarques tarragonines, per a anunciar les Jornades Mundials de la Joventut que se celebraran a Madrid amb l'assistència del papa Benet XVI el mes d'agost de l'any del Senyor de 2011, en les quals s'espera una participació massiva d'uns dos milions de persones. Tarragona ha esdevingut una diòcesi per a

l'acolliment de joves de diverses parts del món al seu pas camí de Madrid per a les jornades previstes. L'arquebisbe Jaume Pujol va anunciar que s'espera que passin per Tarragona uns 5.000 joves. Entre les delegacions han compromès la seva presència a la ciutat les d'Avinyò i Bari. El dia 15, en arribar la creu que des de l'any 1984 "està donant la volta al món", es van anunciar les Jornades Mundials de la Joventut. La creu visità la presó de Tarragona, el dissabte 15 al matí "amb la voluntat que la seva presència sigui per als residents un motiu de consol i confort" (mossèn Simó Gras, director del Secretariat Diocesà de Vocacions); al migdia va ser a l'església de les Carmelites Descalces i a la tarda, a la Catedral on es va fer pregària diocesana. El diumenge 16, al matí, visità el

Monestir de santa Clara de Reus; després es va traslladar al Santuari de la Mare de Déu de Misericòrdia; a primera hora de la tarda anà al monestir cistercenc de Vallbona; i vers les 19 h. arribà al monestir de Santa Maria de Poblet, on la Comunitat l'esperà a la porta de l'església i li cantà l'antífona *Jesucrist, que va morir i va ressuscitar, està a la dreta de Déu, al·leluia, intercedint per nosaltres, al·leluia*; l'entraren sis monjos i presidí les vespres cantades per la comunitat de monjos i oficiades solemnement per l'arquebisbe; al final hi hagué un besmans dels monjos i assistents i la creu tornà a Tarragona. El dilluns i dimarts rondà per la diòcesi i se n'anà després al bisbat de Terrassa.

DIÀLEG INTERRELIGIÓS

El pare abat de Poblet, Josep Alegre, va visitar el passat 9 de febrer el monestir budista de Sakya Tashi Ling, que es troba al Parc Natural del Garraf, a la vila d'Olivella (Barcelona).

El dia 11 de maig d'enguany els monjos budistes, representats pel venerable lama Jamyang Tashi Dorje (nom civil: Josep Riu i Ibáñez, antic alumne del pare Francesc Martínez-Soria, del col·legi de Diputació de les Escoles Pies, de Barcelona), i el seu secretari, venerable Ngagpa Ngawang Dorje (nom civil: Sergi Gómez i López), ens van tornar la visita. Van fer una jornada de convivència de les dues tradicions religioses i, en particular, de les dues tradicions de vida monàstica, fet que és sens dubte un acte enriquidor i esperançador. Van dinar amb la comunitat de Poblet i a la tarda van visitar el monestir.

En acabada la visita van retornar després a casa seva.

El Monestir nevat

LA NEVADA

El divendres 8 de gener va caure a la Catalunya central una nevada de grans proporcions, cosa no gens normal. Com sol succeir en aquests casos hi hagué bloqueig de circulació, talls d'energia elèctrica, de telèfon i d'altres problemes. El mateix va succeir a Poblet, on la nevada ens va deixar mig metre de neu (cosa que feia anys que no succeïa), la temperatura baixà a -3°C (uns dies després, el termòmetre va marcar els -6°C , nivell que feia temps que no teníem). Vam estar nou hores sense energia elèctrica, sense telèfon, ni internet, ni calefacció...

La Diputació de Tarragona –entre les diverses responsabilitats de la qual hi ha la cura de les nostres carreteres– intentà el més ràpidament possible, amb els seus camions lleuaneus, restablir la circulació de vehicles; la companyia elèctrica, ja de bon matí treballà per recuperar el corrent elèctric, però l'accés al “monument” del Monestir va estar uns dies tallat, sense visitants. El diumenge dia 10, dos grups que estaven anunciats per visitar Poblet, van arribar com van poder i van ser atesos pels propis monjos. Vàrem trigar uns vuit dies a normalitzar la situació, la qual cosa indica que tot va ser extraordinari i fora dels paràmetres normals de la zona i del temps.

Francesc M. Tulla

JUBILACIÓ DE ILONA FRIJHOFF

Ilona Frijhoff va néixer l'any 1944 a Naarden (Holanda). Als 5 anys la seva família es va traslladar a viure a Groningen (nord d'Holanda) i dos anys després a Assen on va estudiar el batxillerat. Acabat aquest, va decidir continuar estudiant el que realment li agradava que era l'art, concretament el disseny de moda, i es va matricular a l'escola d'Art de Groningen on va realitzar els estudis superiors.

L'any 1964 va venir de vacances a la Costa Brava amb la seva família. Va conèixer aleshores el qui havia de ser el seu marit, en Lluís Espasa. Quatre anys després es van casar al monestir de Poblet. L'any 1969 van tenir el primer fill, Lluís Marcel.

El 1973 el Lluís, el seu marit, va començar a treballar al Monestir com a guia, gràcies als diversos idiomes que parlava. Cal destacar també que el seu pare, a l'època d'Eduard Toda ja havia treballat al monestir com a transportista i el germà del seu pare va ser el xofer de l'abat Edmond Garreta.

Ilona Frijhoff amb el pare Abad i el Sr. Lluís Espasa, marit de la Ilona.

El Lluís i la Ilona es van traslladar a viure al Monestir l'any 1978, a l'època de l'Abat Maur Esteva, el qual va proposar a la Ilona de treballar-hi esporàdicament com a guia, ja que parlava molts idiomes. D'aquesta manera es podien atendre millor els grups de parla alemanya ja que en aquell moment hi havia un boom important dels turistes d'aquesta comunitat lingüística. Un parell d'anys després ja la van fer fixa. Va ser la primera dona que va entrar a treballar com a guia. Aquell mateix any va néixer el seu segon fill, l'Aïda.

La Ilona ha treballat durant trenta anys al monestir i hi ha vist el canvi de l'abat Maur Esteva a l'abat Josep Alegre. L'any 2007 la van fer membre de la Germandat. Ha vist com els seus fills i la seva nora, Rosa Mari, hi treballen, com el seu fill s'hi va casar i com el seu marit s'hi ha jubilat, i finalment, la seva pròpia jubilació.

El dia 21 de desembre de 2009 tota la comunitat i companys de feina es van veure immersos en la seva festa de comiat; van celebrar un dinar tots plegats al mateix refector dels monjos. Després va tenir la gran sorpresa: una magnífica ceràmica amb la façana del monestir gravada, amb un escrit que relata en bona part el sentiment que té la Ilona pel cenobi de Poblet, aquest bell lloc que ha vist durant tants anys i on han transcorregut part de les experiències més importants de la seva vida.

Creiem que la revista de la Germandat és un lloc idoni per donar les gràcies al P. Abat Josep Alegre i a la Comunitat pel detall de valorar la feina ben feta que durant tants anys han realitzat la Ilona i el seu marit Lluís. Han fet tot el possible perquè els milers de visitants que hi han passat s'emportessin la millor imatge d'aquest gran monestir que és Santa Maria de Poblet.

Lluís Marcel i Aïda Espasa i Frijhoff.

PER SOMRIURE

per FER

INVITACIÓ A LA LECTURA

Títol: CINCO HORAS CON MARIO

Autor: Miquel Delibes

Editorial: Alianza Editorial

Miquel Delibes (1920-2010) és un escriptor castellà molt estimat i llegit en el nostre país. Esdevingué membre de *Real Academia Española* des del 1975 fins a la seva mort, el passat 12 de març. La seva obra ha rebut molts premis, entre els quals destaquen el Premi Príncep d'Astúries de les Lletres (1982), el Premi Nacional de les Lletres Espanyoles (1991) i el Premi Nacional de Narrativa (1999).

En conjunt l'obra de Miquel Delibes és renovadora, profunda i de prosa molt cuidada. L'activitat literària de M. Delibes s'inicià als anys cinquanta, en plena situació de censura que impedia mostrar la denúncia o protesta explícita en els textos literaris. Aquesta situació problemàtica la va resoldre M. Delibes amb distintes tècniques narratives. *Cinco horas con Mario* és un clar exemple de com pot arribar a ser de combativa la literatura quan pretén mostrar la realitat en circumstàncies adverses.

Cinco horas con Mario suposà un nou mode d'exposar la quotidianitat de la societat, mitjançant la tècnica literària del monòleg interior i donant veu a la crítica en les paraules d'una dona dibuixada com a prototip de la petita burgesia. La protagonista, Carmen Sotillo, presenta els problemes, les obsessions i els valors de la classe majoritària dels anys seixanta, en el seu soliloqui davant del cos present del seu home desvetllant l'amarga situació en la qual es troba ella i la societat en què viu.

La novel·la comença amb l'esquela de D. Màrius Díez Collado que serveix de presentació de les dades i del tema que es desenvolupa en l'obra. Carmen vetlla en una habitació de la seva llar el seu marit, mort súbitament, i durant les cinc hores de vetlla anem coneixent a través dels seus pensaments la divergència de les seves vides. Recorda situacions passades, recrea converses i ens presenta les seves contradiccions, que finalment no seran només les d'un matrimoni concret sinó les de tot un canemàs social.

Cinco horas con Mario és una gran novel·la pel tema, sempre vigent, per la forma tan amena en què està escrita i per la saviesa humana que transmet. És un plaer llegir i rellegir una obra tan completa i tan plena d'ironia que, d'altra banda, permet intuir el canvi que es pot fer per aconseguir una societat millor. (Lina Zulueta)

Títol: EL VIGILANT EN EL CAMP DE SÈGOL

Autor: Jerome David Salinger

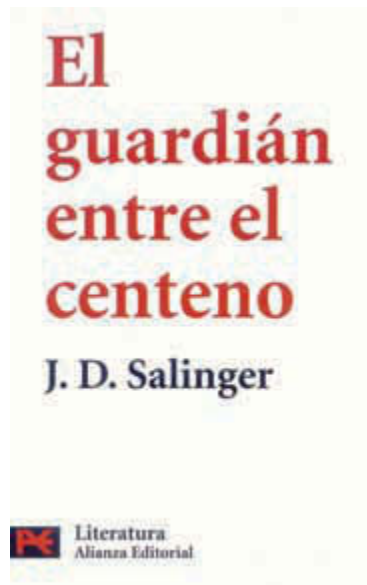
Editorial: Empúries (en català) i Alianza Editorial (en castellà)

Jerome D. Salinger (1919-2010) ha estat un escriptor sorprenent. El 1945 va escriure *El vigilant en el camp de sègol* i immediatament la novel·la va ser acceptada pel públic i celebrada per la crítica. D'aleshores ençà ha escrit altres obres, però cap d'elles ha gaudit de l'acollida que ha tingut *El vigilant en el camp de sègol*. En l'actualitat està considerada com una obra rellevant en la literatura moderna nord-americana i és llegida en tota la cultura occidental.

Holden Caulfield, el protagonista i narrador de la novel·la, amb 16 anys deambula per la ciutat de Nova York sense rumb després d'haver estat expulsat de l'escola privada Pencey per baix rendiment. No és la primera vegada que aquest noi intel·ligent i desmotivats és expulsat de l'escola; tanmateix en aquesta ocasió tem la reacció del pare. Les vivències que patirà, en tan sols tres dies, el faran créixer i emmalaltir; però alhora s'adonarà dels valors de l'amistat i de la gran estimació que sent per la seva germana petita, valors que l'ajudaran a despertar de les contradiccions que el confonen.

Holden Caulfield narra els fets que van ocórrer en aquells dies des del sanatori on es recupera d'una pneumònia i de l'angoixa. En el seu discurs revela tots els fets que es van esdevenir en la realitat i en la seva ment. Tanmateix, el que és de veritat rellevant són els pensaments que el guiaven i la profunditat dels sentiments que el commovien. Pel relat d'en Holden coneixerem la idealització de les ments adolescents, el sentit de la justícia, el rebuig a la hipocresia i la transcendència del sentit de la mort. Holden visqué la mort del seu germà, a conseqüència de una leucèmia, i aquest fet l'ha ferit en profunditat; tant és el dolor que sent, que s'ha aïllat i somnia amb la felicitat de ser el vigilant de la infància, el guardià de la innocència

El vigilant en el camp de sègol és una novel·la magnífica que ensenya magistralment com de contradictòria i difícil pot ser l'adolescència; no és, però, una obra per adolescents. La finalitat del retrat que l'autor ha mostrat és per als adults que vulguin comprendre com és de tendre i fràgil l'ànima de l'adolescent. (*Lina Zulueta*)

Títol: QUÈ PENSA JOSEP M. BALLARÍN

Autora: Mònica Fulquet

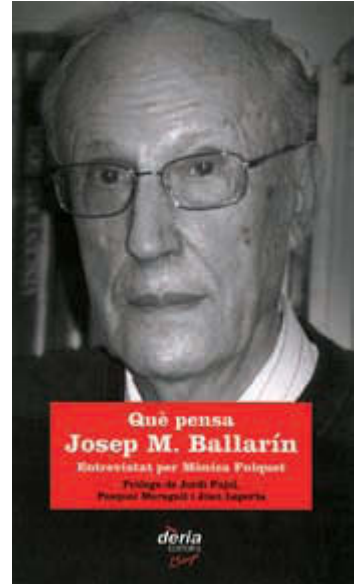
Editorial: Dèria editors.

Mossèn Josep M. Ballarín és un personatge prou conegut a casa nostra. Ha estat un personatge popularitzat per la televisió. A més ha estat present –i encara ho està– en alguns mitjans de comunicació de la premsa escrita. Mossèn Ballarín va néixer a Barcelona el 8 de febrer de 1920. Passa, doncs, els 90 anys d'edat i manté tota la seva lucidesa i la seva espontaneïtat, cosa que desitgem que conservi durant molts anys més. A més, gaudeix d'una memòria prodigiosa, cosa que li permet parlar del passat amb precisió i amb una llibertat de pensament apassionada.

Què pensa Josep M. Ballarín, és un llibre-entrevista que es llegeix amb rapidesa i amb interès creixent. L'ha entrevistat Mònica Fulquet (1970), periodista de llarga trajectòria en els mitjans en català. (Catalunya Ràdio, Catalunya Informació, RAC 1). Respectuosa i alhora incisiva sap trobar el nervi adequat perquè cada pregunta i cada consideració que sotmet a l'entrevistat se situï en el centre d'un viu interès públic.

Al llarg de l'entrevista mossèn Ballarín es pronuncia sobre diversos temes amb contundència i claredat, defugint de manera notòria allò que és políticament correcte. Parla sense embuts dels temes de la relació Catalunya-Espanya, de l'Església, del Barça, de la seva biografia com a combatent de la quinta del biberó a la nostra guerra civil, de la immigració, dels polítics espanyols i catalans, de la seva vocació sacerdotal, etc.

No cal estar d'acord amb totes i cadascuna de les opinions de mossèn Ballarín per reconèixer-li el coratge de dir el que pensa, lluny de simplismes fàcils, sense mitges veritats ni ambigüitats de cap mena. En el nostre context social ens calen persones certament com ell, però encara més ens en manquen en el si de l'Església. Ens manquen persones que no tinguin por i que tampoc no tinguin mandra de dir i proposar el que ens pot ajudar a preparar millor el futur. (Cristòfol-A. Trepal)

MARTÍ I L'HUMÀ

José Antonio Peña Martínez: *Martí I l'humà, un rei sense hereu. L'últim monarca català enterrat a Poblet. Scriptorium Populeti 19. Abadía de Poblet, 2010.*

Amb gran pulcritud, l'abadia de Poblet ha editat l'estudi històric i crític del rei Martí I, amb motiu del sisè centenari de la seva mort.

José Antonio Peña Martínez ha redactat un seriós i documentat estudi sobre la vida i l'obra del rei Martí que comprèn l'època anterior a la seva coronació, el seu matrimoni amb Maria de Luna i la dissortada mort del seu fill Martí "el Jove" que va ser rei de Sicília.

Al llarg de l'obra s'analiza l'activitat política del monarca, fent esment especial de la seva actitud en relació al Cisma d'Occident (1378-1417). També s'estudia la personalitat del rei i el seu interès per la cultura humanista que va impulsar a la seva cort. Es fa una menció especial de la figura del seu secretari Bernat Metge i a la seva obra cultural, present a l'Estudi de Teologia de Lleida, al Col·legi notarial, a l'Estudi General de Medicina de Barcelona i a l'hospital de València.

Pel que fa als aspectes religiosos es comenta la seva protecció a la cartoixa de Valdecris a Altura, al monestir de Sant Miquel de Lliria i a la cartoixa de Portaceli, a més de la decidida protecció del monestir de Sant Maria de Poblet, on va ser enterrat de manera definitiva el 1950 en una digna tomba d'alabastre de Beuda, obrat per mà de Frederic Marès.

Des del 1412, dos anys després de la seva mort, les despulles de Martí I l'Humà van estar al presbiteri de la catedral de Barcelona fins el 1460, data en la qual es

traslladaren a Poblet. A la catedral de Barcelona, el 13 de juny de 1372, es van celebrar les noces de l'infant Martí amb Maria de Luna, els escuts dels quals figuren a la tribuna reial feta bastir per Martí I després de cedir el seu palau i capella Reial als monjos benedictins celestins.

La darrera part biogràfica es dedica a explicar el segon matrimoni de Martí

I l'Humà amb Margarida de Prades, a la residència reial de Bellesguard, a Barcelona el 1409, cerimònia oficiada per l'antipapa Benet XIII, de forma senzilla a causa del dol per la mort del fill i hereu de la Corona, Martí "el Jove".

Finalment es descriu el que va succeir al Compromís de Casp i l'entronització de la nova dinastia dels Trastamara i com el rei Ferran d'Antequera va ocupar a Poblet la tomba que, en principi, estava destinada a Martí I "l'Humà", mort al monestir de Valldonzella el 31 de maig de 1410.

Es tracta d'un llibre ple de documentació, molt ben ordenada i escrit amb un estil fluid i entenedor.

Joan Bassegoda

RECOLLECTIO-HAUS

Estar en condicions d'integrar els conflictes emocionals en el desenvolupament espiritual
Henri Nowen

La *Recollectio Haus* o la Casa de Recol·lecció va ser inaugurada el 24 d'abril de 1991 a l'abadia de Münsterschwarzach, a Francònia, Baviera. Quina és la seva finalitat? Segons que podem llegir al web, la *Recollectio Haus* s'entén com una oferta per als sacerdots, monges i empleats de l'església en l'atmosfera espiritual de la comunitat benedictina de Münsterschwarzach (<http://www.abtei-muensterschwarzach.de/ams/recohaus/index.html>). Es tracta, doncs, d'un oferiment adreçat a la "gent de l'Església" que vol:

- aturar-se
- pensar en llurs vides
- saber què els ha conduït a tenir una crisi
- treure noves forces per a la seva vida professional i personal

'Recol·lecció' significa "acció de recol·lir-se". *Recollectio-Haus*, però, no és ni una casa d'exercicis espirituals ni l'hostatgeria d'un monestir benedictí. Per a un període d'un mínim de tres mesos, s'hi retiren divuit persones —sacerdots, pastors evangèlics, religiosos i religioses, diaques, agents de pastoral d'ambdós sexes— que travessen crisis existencials o que volen viure un període sabàtic. Persones en procés de recerca o confrontades amb un repte; homes i dones que pateixen o suposadament fracassades; gent exhausta, desassossegada, que cerca una nova orientació o que necessita prendre distància; candidats a un nou començament existencial. Candidats que son atesos, sense bates blanques, per metges, psicoterapeutes i consellers espirituals. És important subratllar la clara separació entre les dues finalitats: a l'abadia de Münsterschwarzach hom

pot buscar un recés espiritual, però no a la seva Recollectio-Haus, que té una finalitat estrictament terapèutica.

Hi ha dos personatges molt coneguts per als lectors d'espiritualitat cristiana dels quals convé aquí destacar la seva relació amb la Recollectio-Haus.

En primer lloc, Henri Nouwen, de qui són també les paraules que encapçalen aquest article. Va ser convidat a fer l'homilia el dia de la inauguració. Els va dir: *l'aflicció [la de sacerdots, pastors, monges, diaques, però també la de tothom] és el lloc on jo percebo Déu, on m'obro al seu esperit, a l'amor diví. El patiment és un camí important per sensibilitzar-nos a la presència de Déu. L'aflicció ens obre als altres i a Déu.*

Nouwen retrata el sofriment de les persones com una porta cap a un espai més enllà de nosaltres, cap a un espai de transcendència: els altres i Déu. ¿És això, però, suficient per deixar enrere el sofriment? I és aquí on hi ha la novetat de Recollectio-Haus. La vitalitat, la felicitat, la salut espiritual pot venir, sí, de la gràcia, però també ve de quelcom que Déu, tan subtil i silenciós com pràctic, ha posat directament en les nostres mans, en les nostres capacitats: l'ajuda terapèutica, les ciències de la salut.

El personatge que, en segon lloc, volem destacar és l'Anselm Grün, monjo de Münsterschwarzach. En l'origen de la idea de fundar la Recollectio-Haus hi havia l'experiència del psicoterapeuta Wunibald Müller (el contacte entre Grün i Müller fou a través de Nouwen), que *havia descobert per primer cop la possibilitat concreta de tractar problemes espirituals també amb mitjans psicològics, possibilitat que es va posar en pràctica a les "Houses of Affirmation" o cases d'afirmació o enfortiment, als Estats Units.*

Anselm Grün

Hem obtingut la informació d'aquest article al web de Recollectio-Haus i a la recent biografia *Anselm Grün – su vida*, de Freddy Derwahl (ed. Sal Terrae 2010). Al capítol 12 s'hi explica el origen de Recollectio-Haus i les inicials reticències d'alguns monjos i de la jerarquia eclesial a admetre l'experiència de la nova institució la qual, tanmateix, actualment compta amb l'ajuda financera de 9 diòcesis alemanyes. La Recollectio-Haus, que a la biografia de Grün és anomenada "Casa de retrobament amb un mateix", s'ha d'entendre com una expressió més del que és la història recent de Münsterschwarzach: davant la fortíssima secularització de la dècada dels 60 del segle XX, i amb el punt de partida del concili Vaticà II, un grup de monjos joves acompanyats pel vell pare abat d'aleshores *travessàrem en comú les crisis i trobàrem un nou camí espiritual. Al bell mig del desconcert que hi havia a la vida monacal, ens vam interessar per la psicologia i la meditació zen amb la finalitat d'estudiar, després, les fonts del monacat occidental des d'una perspectiva renovada.* Aquest esperit de renovació i fidelitat explica també la creació de la "Casa del retrobament amb un mateix", una institució per ajudar a la gent –a la gent de l'Església– des de dins mateix de les seves crisis de vida.

Xavier Alonso